

Acta Publica

RAPPORT 2025:03

De omhändertagna

En granskning av barn och unga i samhällets vård
som utför våldsdåd i gängens tjänst

-
- Nära 80 HVB- eller Sis-placerade tonåringar har begått gängrelaterade våldsbrott sedan 2023
 - Majoriteten har rymt för att utföra brotten. Andra har rekryterat och planerat skjutningar och sprängningar från boenden
 - Flera av tonåringarna är inblandade i några av de senaste årens grävsta dåd

Sammanfattning

Svensk nätverkskriminalitet har de senaste åren genomgått stora och markanta förändringar, där en redan rå och brutal verklighet bara har blivit än mer hänsynslös. Det handlar dels om hur dåden utförs och mot vilka – både anhöriga och helt utomstående har blivit måltavlor i nätverkens djupa konflikter – dels om vilka det är som används för att gå gängens blodiga ärenden. Vi har kunnat se hur allt yngre personer anlitas som utförare eller möjliggörare av grova våldsdåd, ofta utan att ha någon tidigare koppling till den aktuella konflikten eller de inblandade personerna. Det sker på uppdrag av beställare och med hjälp av rekryterare som via nätet annonserar ut brottsuppdrag, som skjutningar och sprängningar, mot betalning för barn och unga som av olika skäl känner sig manade. Det här fenomenet har av Polisen kommit att kallas för ”brott som en service”, och det har även spridit sig utanför Sveriges gränser.

Det har också återkommande rapporterats i medier om barn som har rymt från HVB- eller Sis-hem och senare dykt upp som utförare på en brottsplats någonstans i landet. Inslagen eller artiklarna har dock handlat om enskilda fall. Ingen har presenterat en samlad bild av problematiken med placerade barns involvering i grova våldsbrott – förrän nu. Med den här granskningen kan Acta Publica för första gången ge en tydligare bild av omfattningen av fenomenet.

Vi har identifierat 76 barn och ungdomar mellan 13 och 19 år, som medan de har varit placerade på ett HVB- eller Sis-hem har varit inblandade i genomförda eller planerade våldsdåd, som skjutningar, sprängningar och mordbränder, sedan 2023. De flesta har rymt för att begå brotten, medan andra har suttit kvar på boenden och via mobiltelefon lagt ut våldsuppdrag på andra barn och unga. Bland brotten som tonåringarna har varit delaktiga i hittar vi några av de senaste årens allra grövsta våldsdåd, där människor har mist sina liv eller skadats svårt. Det är händelser där helt utomstående eller anhöriga till nätverkskriminella har blivit måltavlor i gängens hänsynslösa uppgörelser.

Tonåringarna har bott på ett 50-tal olika HVB- eller Sis-hem i ungefär lika många kommuner. De flesta av hemmen i granskningen har fått kritik av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) någon gång de senaste fem åren. I vissa fall har kritiken varit återkommande i flera år.

Brottsplatserna är koncentrerade till storstadsområdena och vi kan visa hur barnen har lämnat sina boenden och färdats över landet för att utföra dåd. De flesta har gripits av polis snabbt efter händelsen. Majoriteten av tonåringarna i undersökningen, 62 stycken, har blivit fällda i domstol för de aktuella gärningarna. Två av dem har dömts för mord till lagens strängaste straff, livstids fängelse. Ett tiotal barn under 15 år har fått sin skuld fastställd i en så kallad bevistalan.

När vi tittar närmare på barnen ser vi att många av dem har år av sociala insatser bakom sig och att flera kommer från mycket svåra hemförhållanden. I nästan hälften av fallen hittar vi uppgifter om diagnoser, som neuropsykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar. En majoritet hade rymt även innan aktuell händelse – vissa har gjort det gång på gång under årens lopp.

Om Acta Publica

Acta Publica är Sveriges ledande researchföretag. Vi hjälper våra kunder att minska risk och bekämpa kriminalitet. Acta Publica erbjuder kraftfulla researchverktyg, professionella kartläggningar, utbildningar och föreläsningar.

Med eget underrättelsearbete kartlägger Acta Publica organiserad brottslighet och aktörer inom religiös och politisk våldsbejakande extremism. Kartläggningarna syftar till att identifiera individer, bolag och organisationer som utgör svårdetekterad risk för företag, organisationer och myndigheter och som ytterst hotar det demokratiska samhället.

Pro bono publico använder vi vår researchkapacitet och våra informationstillgångar till att undersöka företeelser och förhållanden i samhället som annars inte hade blivit belysta. Denna rapport är ett exempel på detta arbete. Djupa samhällsgranskningar, som denna rapport, kräver tillgång till rättsdatabaser för att kunna genomföras. Då Högsta domstolen har förbjudit publicering av rättsdokument har Acta Publica och andra databaser förärats ett oönskat monopol på möjligheten att kunna genomföra stora granskningar som bygger på rättsdata. Vi försöker att på bästa sätt förvalta detta påtvingade ansvar och beklagar att Högsta domstolen har berövat landets journalister möjligheter att själva kunna genomföra granskningar som samhällsuppdraget i en demokrati normalt kan anses omfatta. Fler rapporter finns för gratis nedladdning på vår hemsida, där läsaren också kan sätta upp sig på en sändlista för kommande rapporter. Acta Publica är registrerad bifirma till Panoptes Sweden AB.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Om Acta Publica	4
Inledning	6
Metod	8
Om HVB och Sis.....	10
Resultat	15
Dåden	16
Tonåringarna	25
Hur hamnade tonåringarna här?	35
Gängkopplingarna.....	50
Hemmen	55
Analys	65
Tidigare rapporter.....	68

Inledning

Natten mot lördagen den 4 oktober 2025 öppnar en skytt eld utanför en bar i centrala Gävle och skjuter sex människor. Kort efter händelsen grips en 14-årig pojke för dådet. Det handlar om en "felskjutning" – personerna som sköts var inte de riktiga måltavlorna för skottlossningen, som polisen misstänker handlar om en gängkonflikt. Det visar sig senare att pojken var anmäld försvunnen och att socialnämnden i Gävle bara ett par timmar före dådet hade beslutat att omhänderta honom. Anledningen var att både socialtjänsten och polisen under en tid hade varit bekymrade över honom. Pojken hade umgåtts i fel kretsar och det fanns en oro för att han skulle få i uppdrag att utföra våldsdåd, rapporterade Expressen dagarna efter dådet.¹

Socialnämndens förste vice ordförande i Gävle, Lena Rörick Lundgren (S), blev förskräckt när hon vaknade på lördagen och hörde nyheterna om skjutningen, enligt en intervju med Sveriges Television. Kvällen innan var det hon som tog beslutet att omhänderta pojken, eftersom hans situation var akut med hänsyn till hans "hälsa och utveckling". Ett par timmar senare hade socialtjänsten lyckats hitta en plats åt honom, men då var det redan för sent. Trots det kände sig Lena Rörick Lundgren lättad över att "myndighetsutövningen gått rätt till" och att polisen hade varit ute och letat efter pojken för att kunna verkställa hennes beslut om att placera honom på ett boende.²

Men hade det verkligen hjälpt? Hade våldsdådet kunnat förhindras om pojken hade hittats och placerats på ett HVB- eller Sis-hem? De senaste åren har otaliga skjutningar, sprängningar och mordbränder inträffat, där det är barn eller tonåringar som har hållit i vapnen, placerat ut bomber i trapphus eller satt eld på altaner – allt på uppdrag av gängen. I mediernas rapportering om våldsdåden har det då och då nämnts att de misstänkta ska ha varit på rymmen från olika boenden. Till skillnad från pojken i Gävle har tonåringarna alltså redan varit omhändertagna och haft placeringar på HVB- eller Sis-hem – ändå har de lyckats utföra våldsdåd.

1 Heimersson, A., Malmgren, K. Misstänkta 14-åringens ord efter skotten i Gävle: "Kolla nyheterna". *Expressen*. (5/10 2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-16).

2 Funck, M. Socialnämnden beslutade att omhänderta 13-åringen – mindre än fyra timmar före dådet. *Sveriges Television*. (10/10 2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-16).

I den här rapporten kartlägger Acta Publica den här typen av fall för att få en bättre bild av den allvarliga utvecklingen med barn som är placerade på HVB- eller Sis-hem och används som utförare av våldsdåd i nätverkens konflikter. Vi har undersökt brotten som tonåringarna har varit inblandade i och hur de har rört sig över landet mellan boenden och brottsplatser. Vi har tittat på hemmen där de bodde och kunde planera morduppdrag och sprängningar från. Genom att gå igenom stora mängder rättshandlingar har vi också skapat oss en bild av hur deras liv har sett ut och hur de hamnade i den här situationen.

Metod

Acta Publica har granskat fall från 2023 till och med första halvåret 2025 där barn eller ungdomar antingen har avvikit från ett HVB- eller Sis-hem för att begå grova brott inom gängmiljö, eller där personen från sin placering på ett sådant boende har varit delaktig i planeringen av grova brott inom gängmiljö. Alla fall är granskade utifrån egen underrättelseinhämtning samt en rad allmänna handlingar: aktuell tingsrättsdom, eventuell hovrättsdom, förundersökningsprotokoll, förvaltningsrättsdomar och Ivo-handlingar. I ett fall kommer domen från Danmark.

Vi valde startåret 2023, eftersom det var då den så kallade våldsvågen inom gängmiljön inleddes och också då den här sortens utförare började bli alltmer synliga. I de flesta fall har det gått att klarlägga exakt vilken konflikt den aktuella händelsen har varit en del av, men även fall där det inte framgår lika tydligt finns med, om brotten har haft ett tydligt gängmodus. Med gängmodus menar vi det tillvägagångssätt som har blivit allt vanligare på senare år, där unga personer rekryteras för att begå grova våldsbrott mot personer och på orter som de inte har någon tidigare koppling till. Brottsuppdragen delas ofta ut via krypterade kommunikationstjänster som Telegram och Signal, mot löfte om betalning och att allt praktiskt kring brottet kommer att vara ordnat, som transporter, vapen, kläder att byta om till och ”tryckis”. Med tryckis eller tryckarlägenhet menas en plats där de inblandade i brottet kan gömma sig inför och efter gärningen.

Vi har valt att fokusera på de grövsta våldsbrotten inom gängmiljön, det vill säga skjutningar, sprängningar och mordbränder, både genomförda och planerade. Vi har även inkluderat några ärenden som rör andra typer av brott, men där vi ändå har bedömt att de ska räknas in. För att hitta aktuella fall har vi utgått från Acta Publicas kontinuerliga kartläggning av gängmiljön i Sverige och våldsbrott som kopplas dit. Ytterligare relevanta händelser har vi hittat via åtalshandlingar, förundersökningsprotokoll, domar samt uppgifter i Acta Publicas researcharkiv. Ett kriterium för att våldsdåden ska ingå i sammanställningen har varit att någon av de som har åtalats vid tiden för brottet var placerad på ett HVB- eller Sis-hem. Fall med barn som har rekryterats till våldsbrott, men där de vid tidpunkten för brottet bodde hemma, var placerade i familjehem eller bodde i stödboende ingår inte. Bara fall där uppgifter om placering vid HVB- eller Sis-hem framgår i tingsrättsdomen

eller annan rättshandling och där detta har kunnat styrkas genom information från förundersökningarna finns med. Det kan såklart finnas ytterligare fall med HVB- eller Sis-placerade ungdomar som har begått våldsdåd åt gängen, men där det inte framgår i handlingarna att de har varit placerade. De fallen finns inte med i granskningen. Rapporten ska därför inte ses som en fullständig redovisning över samtliga våldsdåd i gängmiljö med HVB- eller Sis-placerade gärningsmän.

Två av tonåringarnas identiteter är sekretessbelagda i domar och förundersökningsprotokoll. Det innebär att vi har information om brotten som de har varit involverade i, men att vi inte kan ta reda på mer om deras bakgrund eller var de har bott.

Bilder i rapporten kommer från Polisens förundersökningsprotokoll. För att undvika identifiering har Acta Publica valt att inte ange specifika målnummer vid källhänvisning i denna öppna rapport.

Om HVB och Sis

Enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken har alla barn i Sverige rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Det är i första hand föräldrarna som ska se till att barnet har det bra, men om de inte klarar av det kan samhället behöva skydda barnet. I vissa fall betyder det att barnet flyttas från sin familj och sitt hem.

Placering av barn och unga

Det är socialtjänstens uppgift att hitta ett annat hem till barnet, om det behövs. Det ska helst göras i samarbete med familjen och vara frivilligt. I första hand letar socialtjänsten efter en familj som barnet och föräldrarna redan känner. Om det inte finns i barnets närhet, letar socialtjänsten reda på en annan familj som kan ta hand om barnet hemma hos sig – ett så kallat familjehem. Ibland är det bråttom att flytta ett barn hemifrån och då görs en akutplacering i ett så kallat jourhem. Det är också en vanlig familj, men där bor barnet bara en kortare tid. När det inte räcker att barnet flyttas till en annan familj, utan mer vård eller behandling behövs, placeras barnet på ett hem för vård eller boende (HVB), där det finns personal. Äldre tonåringar eller unga vuxna kan placeras i ett stödboende i stället.³

När det inte går att komma överens med barnets familj, och om situationen är tillräckligt allvarig, föreslår socialtjänsten att barnet ska omhändertas. Då diskuteras ärendet i kommunens socialnämnd på ett möte där föräldrarna ofta får vara med. Politikerna avgör om det är aktuellt med ett tvångsomhändertagande enligt LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, för att skydda barnet och ansöker i sådana fall till förvaltningsrätten. I domstolen får både socialtjänsten och vårdnadshavarna berätta om hur de ser på barnets situation. Äldre barn kan själva få vara med i rätten. Förvaltningsrätten beslutar sedan om barnet ska omhändertas enligt LVU eller inte – ett beslut som

³ Socialstyrelsen. *Omhändertaganden av barn enligt LVU*. (u.å.). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

föräldrarna kan överklaga om de vill. I akuta situationer har kommunen möjlighet att omhänderta ett barn omedelbart. Då måste en domstol granska beslutet i efterhand för att se om det var rätt.⁴

Enligt statistik från Socialstyrelsen var ungefär 26 300 barn och unga placerade i heldygnsvård någon gång under året 2024. Familjehem är den vanligaste placeringsformen. Enligt Socialstyrelsens siffror var knappt tre fjärdedelar av placeringarna 2024 i familjehem. Näst vanligast var placering i HVB-hem, som stod för en femtedel av placeringarna. Totalt var ungefär 5 300 barn placerade i HVB. Stödboende var den tredje vanligaste placeringsformen. På Sis-hem placerades knappt 1 000 barn 2024.⁵

Det är vanligt att barnen blir placerade flera gånger, både på grund av återplacering och för att de måste byta boende. Enligt en kartläggning som Socialstyrelsen gjorde år 2023 var 57 procent placerade mer än en gång och 33 procent tre eller fler gånger. Många placeringar är vanligast bland barn som är placerade under lång tid, över fem år.⁶

En placering kan ske antingen genom socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). I första hand ska socialtjänsten samarbeta med familjen och komma överens om vilken vård som behövs. När placeringen sker med stöd av SoL är den frivillig och måste godkännas av vårdnadshavare och barnet självt om det är över 15 år, och kan avbrytas om föräldrar eller barn vill det. En placering enligt LVU kan ske när barnet måste skyddas från sin hemmiljö (paragraf 2), vid till exempel misshandel eller vanvård. Den kan också ske när barnet skadar sig självt genom sitt eget beteende (paragraf 3), till exempel genom att missbruka droger, begå brott eller utsätta sig för farliga situationer. När det inte längre är nödvändigt med en placering ska den avslutas. Minst varje halvår ska socialnämnden ompröva omhändertagandet.⁷

Under tiden som barnet är placerat utanför hemmet har föräldrarna, socialnämnden och HVB-hemmet ett delat ansvar för barnet. Socialnämnden har det övergripande ansvaret och ska följa upp hur barnet eller ungdomen har det i HVB-hemmet. Personalen på HVB-hemmet har ansvar för den dagliga omsorgen, exempelvis

4 Ibid.

5 Socialstyrelsen. *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2024*. (2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

6 Socialstyrelsen. *Instabilitet bland barn och unga placerade i heldygnsvård enligt SoL och LVU*. (2023). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

7 Socialstyrelsen. *Omhändertaganden av barn enligt LVU*. (u.å.). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13)

måltider, kläder och läxläsning, men också sådant som att ge stöd och uppmuntran och att sätta gränser och hålla uppsikt. Föräldrarna behåller vårdnaden om barnet och har rätt att få veta hur det går för barnet, men vid LVU-placeringar tar socialnämnden över bestämmanderätten.⁸

Ur lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

2 § *Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk miss-handel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.*

3 § *Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroende-framkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.*

Vad är HVB?

Hem för vård eller boende (HVB) är ”ett yrkesmässigt drivet hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende”.⁹ Det är vanligast att HVB-hemmen drivs i privat regi. Av de barn och unga som var placerade i HVB under 2022 bodde majoriteten i enskilt bedrivna hem och en tredjedel i offentligt drivna hem, enligt Socialstyrelsen.¹⁰

För att en privat aktör ska få driva ett HVB-hem krävs tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (Ivo). All personal på HVB-hem som tar emot barn måste kontrolleras i Polisens misstanke- och belastningsregister. Ivo utövar också tillsyn av HVB-hemmen, som ska inspekteras en gång om året om de tar emot barn.¹¹

8 Socialstyrelsen. *Placerade barn och unga. Handbok för socialtjänsten*. (2023). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

9 Sverige kommuner och regioner. *Hem för vård eller boende (HVB)*. (2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

10 Socialstyrelsen. *Placerade barn och unga. Handbok för socialtjänsten*. (2023). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

11 Inspektionen för vård och omsorg. *Tillstånd för hem för vård eller boende (HVB) (Sol)*. (2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

Särskilda ungdomshem är en form av HVB-hem som drivs av Statens institutionsstyrelse (Sis), i dagligt tal ofta kallade Sis-hem. Sis-hemmen är låsta och personalen har under vissa förutsättningar rätt att använda tvångsåtgärder. Här placeras ungdomar som har dömts till sluten ungdomsvård eller barn och unga som inte har fått tillräcklig hjälp av tidigare socialtjänstinsatser eller placeringar.¹²

HVB-hemmen har inte alls samma befogenheter som Sis-hemmen. Personalen får inte låsa in de placerade ungdomarna eller på något annat sätt hindra dem från att lämna hemmet. Personalen har heller inte rätt att göra kroppsvisitationer. De kan vid misstanke om att ett barn har droger eller andra farliga föremål be personen att ta fram saker som de har på sig eller lämna ett urinprov, men de kan aldrig tvinga barnet. Personalen kan heller inte förbjuda placerade ungdomar att ringa eller sms:a kompisar. I undantagsfall, om personalen bedömer att ungdomen kan skadas, kan mobiltelefonanvändningen begränsas, men det går inte att helt förbjuda mobiltelefoner.¹³

Förändringar

De senaste åren har det larmats mycket om situationen på landets HVB-hem i medier och från myndighetshåll. Ivo inspekterar och stänger med jämna mellanrum HVB-hem på grund av brister. I fjol gick Polisen ut med information från en sekretessbelagd underrättelserapport om att flera HVB-hem drivs av kriminella och att det förekommer vapen och droger på hemmen.¹⁴ Kommissarie Peter Allheim, på Polisens nationella operativa avdelning (Noa), uttalade sig i ett pressmeddelande i samband med det: ”Att upphäva barns grundläggande rättigheter till fri rörlighet och sedan placera dem i inrättningar som inte bara saknar korrekta vårdprogram, utan till och med drivs av grovt kriminella är extremt allvarligt. Det här riskerar att göra att vissa barn kommer ut i sämre skick än vad de var i när de placerades på HVB.”¹⁵

I februari 2024 tillsatte regeringen en utredning av HVB-hemmen, som presenterades i juni 2025. Utredningen föreslog bland annat att en ny placeringsform ska införas för barn och unga upp till 20 år – hem för

12 Statens institutionsstyrelse. *Vår verksamhet*. (2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

13 Barnombudsmannen. *Dina rättigheter - Informationsfolder för barn och ungdomar som bor på ungdomshem*. (2015). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

14 Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten. *Genomlysning SIS och HVB-hem*. (2024).

15 Makar, M. Polisen i rapport: Flera HVB-hem drivs av kriminella. *Sveriges Television*. (26/8 2024) [länk](#) (Hämtad 2025-10-13)

barn och unga. De nya hemmen ska vara av tre typer: hem för barn och föräldrar, generella hem för barn och unga och specialiserade hem för barn och unga. De specialiserade hemmen ska ha särskild kompetens för en specifik inriktning, till exempel utredning, skadligt bruk eller beroende, sexuell beteendeproblematik eller kriminalitet. Enligt utredningen bör också vissa regler finnas för hemmen, som att det ska finnas en gräns för hur många barn som får bo ihop, att de ska vara i ungefär samma ålder och att barn med stora problem av till exempel kriminalitet eller missbruk inte ska blandas med barn som inte har sådana problem, för att undvika negativ påverkan. Det är också viktigt att barnen inte flyttas runt mellan flera olika boenden. Utredningen anser vidare att tillsyn av hemmen ska göras oftare än en gång per år och att socialnämnden och föreståndare på hemmen ska få utökade befogenheter. Det handlar om att det i vissa fall ska gå att göra regelbundna nykterhets- och drogkontroller, begränsa användningen av mobiltelefoner, omhänderta otillåtna föremål och visitera personer och rum.¹⁶

Den 1 juli 2025 trädde en ny socialtjänstlag i kraft. Den innebär bland annat att kraven skärps på dem som arbetar på HVB-hem. Personalen ska ha minst en tvåårig eftergymnasial utbildning inriktad mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller annat relevant ämnesområde. I den nya lagen har också socialnämnden fått ett uttalat ansvar att förebygga och motverka brottslighet.¹⁷

16 SOU 2025:84. Hem för barn och unga. För en trygg, säker och meningsfull vård.

17 Pressmeddelande från Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet. *Regeringen skärper kraven för HVB-personal*. (2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-13).

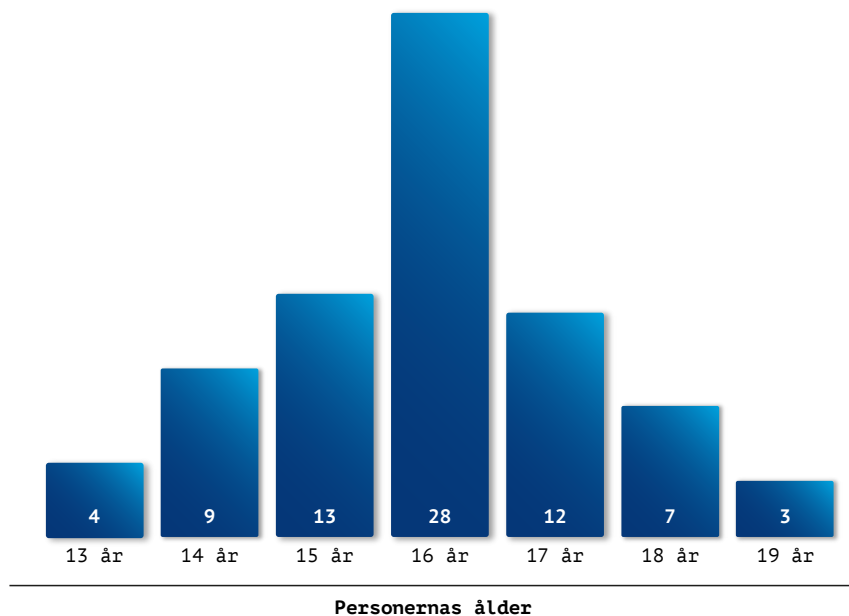
Resultat

I arbetet med den här rapporten har vi identifierat 76 barn och ungdomar, som sedan 2023 har varit inblandade i såväl genomförda som planerade grova våldsdåd. Det handlar om skjutningar, sprängningar och mordbränder med koppling till specifika nätverkskonflikter eller med ett tydligt gängmodus.¹⁸ Det som alla tonåringarna har gemensamt är att de vid tiden för händelserna har varit placerade på HVB- eller Sis-hem, och att gärningarna antingen har ägt rum vid det aktuella boendet eller när tonåringarna har varit på rymmen därifrån.

Vid tiden för brottet var tonåringarna mellan 13 och 19 år – de allra flesta i 16-årsåldern. En 16-årig flicka finns med i granskningen, i övrigt rör det sig bara om pojkar eller unga män.

Tonåringarnas ålder vid brottet

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

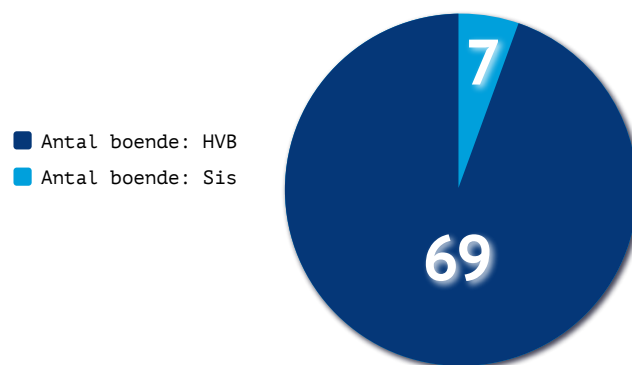
Källa: Acta Publica

¹⁸ Se mer om gängmodus i metod och i avdelningen om gängkopplingarna nedan.

När vi granskar tonåringarnas ursprungliga hemkommuner ser vi att i princip alla kommer från södra och mellersta Sverige. Med hemkommun menar vi den kommun som tonåringarna senast har varit skrivna i, eller den kommun som har ansökt om placeringarna. Tonåringarna kommer inte bara från storstäder, utan även från mindre platser runt om i landet – totalt ett 50-tal kommuner.

Hem som tonåringarna var placerade på

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

Källa: Acta Publica

Majoriteten av tonåringarna, 69 stycken, har varit placerade på HVB-hem, resterande 7 befann sig på Sis-boenden.

Dåden

I Acta Publicas granskning ingår både genomförda och planerade gärningar. Med genomförda menar vi helt enkelt skottlossningar, sprängningar eller mordbränder som har ägt rum. Nästan 40 tonåringar har varit inblandade i de genomförda brotten, som uppgår till ett 40-tal enskilda händelser. Av de genomförda brotten är mer än hälften skjutningar, drygt tio stycken är sprängningar och en handfull är mordbränder.

Ett nästan lika stort antal tonåringar har varit involverade i planerade brott och även här dominerar skjutningar. Gärningarna har befunnit sig i olika faser av ett planeringsstadium och en och samma person kan ha varit inblandad i flera olika brottsplaner. Det finns fall där polisen har stoppat tänkta utförare, som vad det verkar inte har varit långt ifrån att utföra ett våldsdåd. Ett exempel är när en polispatrull en tidig januari-morgon 2024 åkte genom området Navestad i Norrköping och mötte två yngre pojkar som kom gående längs med vägen. Poliserna bestämde sig för att kontrollera pojkarna och det visade sig vara en 13-åring och en 14-åring på rymmen från ett HVB-hem i Nyköping. En bit bort hittade patrullen två skarpladdade pistoler på marken och i den ena pojkens mobil fanns chattar om en måltavla och hans adress, som låg i närheten av platsen där pojkarna upptäcktes.¹⁹

I januari 2024 hittade polisen i Norrköping två unga pojkar på rymmen från ett HVB-hem. Två skarpladdade vapen låg i snön i närheten.

Vi har också hittat ärenden där polisen vid en genomgång av någons mobiltelefon har funnit tidigare chattar, där konkreta planer på exempelvis morduppdrag har diskuterats. Några gånger har utförare själva backat ur innan genomförandet, och kontaktat polis eller personal på det hem där de har varit placerade.

Utöver skjutningar, sprängningar och mordbränder har vi räknat in ytterligare några fall. I ett av dem kan vi inte riktigt slå fast vad som var tänkt att ske. En pojke på rymmen från ett HVB-hem i Västsverige

19 Dom vid Norrköpings tingsrätt, 2024.

hittades av polis i en lägenhet i Uppsala, tillsammans med elsparkcyklar, flera vapen och en handgranat i en ryggsäck. Pojken dömdes för grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor och grovt vapenbrott.²⁰ Ett annat fall rör ett tänkt knivdåd, där en 16-åring placerad på ett HVB-hem i Blekinge dömdes för stämpling till mord sedan han försökt få en 15-åring att döda en person i Kalmar.²¹ Även om det varken rör en skjutning, sprängning eller mordbrand, räknar vi med 16-åringen på grund av ärendets tydliga gängmodus. Det kan nämnas att 15-åringen dagarna innan befann sig i Västerås för ett morduppdrag med kopplingar till nätverksmiljön i staden. Pojken på 16 år åtalades för inblandning även i Västeråsfallet, men friades. Uppdraget i Kalmar hade 15-åringen enligt egen utsago fått då han blivit ”bötfälld” med 500 000 kronor, eftersom han inte utförde mordet i Västerås. Till sist har vi också räknat med ett fall med en pojke som dömdes för inblandning i en gängrelaterad kidnappning, som slutade med mord.

Dödsfall, skador och fel måltavlor

Flera av de fall som tonåringarna har varit inblandade i tillhör de allra grövsta våldsdåden sedan 2023, och har lett till att människor har mist sina liv. I vår granskning hittar vi kopplingar till tolv mord. Flera av dem är tydliga exempel på det som har kommit att kallas ”felskjutningar”, alltså fall där någon helt utomstående har utsatts. Andra fall hör till kategorin där anhöriga till gängkopplade personer har blivit måltavlor i konflikterna. Här listar vi samtliga dödsfall, och på vilket sätt personer i vår undersökning har varit inblandade.

Maj 2023, Landskrona.

En 18-åring rymde från sin placering på ett Sis-hem och tog sig till Landskrona, där han utförde ett mord på en ung man. Det bedömdes av åklagare och domstol som en ”felskjutning”.

Juli 2023, Västerås.

En ung man sköts till döds på en gata i bostadsområdet Bjurhovda av en pojke på rymmen från ett HVB-hem i Bohuslän. Uppdraget hade han fått av en jämnårig pojke på samma boende, som också hjälpte honom att ta sig därifrån. Åklagaren bedömde mordet som en ”felskjutning”.

20 Dom vid Uppsala tingsrätt, 2023.

21 Dom vid Norrköpings tingsrätt, 2024.

Juli 2023, Stockholm.

En 14-årig pojke, som sedan en tid tillbaka var avviken från sin placering på ett HVB-hem i Småland, mördade en man i Bromma genom att klättra upp på balkongen till mannens bostad och skjuta in i lägenheten.

Sommaren 2023, Stockholmsområdet.

Två pojkar, Layth och Mohammed, kidnappades och mördades av personer med koppling till Foxtrotnätverket. En pojke, som vid tiden var placerad på ett HVB-hem, hjälpte andra inblandade med kontaktuppgifter till Layth och dömdes senare i tingsrätten för medhjälp till människorov. Han friades från inblandning i mordplaner.

Oktober 2023, Stockholmsområdet.

En man och två kvinnor sköts till döds av en 16-åring på rymmen från ett HVB-hem i Västmanland, i skottlossningar två nätter i rad i Västberga och Tullinge. Vid den första skjutningen attackerades en familj som råkar dela efternamn med en man knuten till Ismail "Jordgubben" Abdo. Vid den andra attackerades anhöriga till en man som har en släkting som var med i det så kallade Zeronätverket från Jordbro i Haninge. En 15-årig pojke, som hade rymt från samma HVB-hem som skytten, dömdes för anstiftan till mordet.

April 2024, Stockholm.

En man vid namn Mikael sköts ihjäl i en gångtunnel i Skärholmen, när han var på väg till badhuset med sin son och av någon anledning hamnade i en ordväxling med några ungdomar. En 17-åring, som då sedan en längre tid tillbaka var på rymmen från en placering på ett HVB-hem på Gotland, dömdes för mordet.

Augusti 2024, Stockholm.

Två pojkar, 13 och 14 år gamla, på rymmen från ett HVB-hem i Västmanland, tog sig till Stockholm och mördade en man på en restaurang i Midsommarkransen. Det var 13-åringen som utförde själva skjutningen, medan 14-åringen väntade utanför restaurangen på en elsparkcykel.

Augusti 2024, Malmö.

En 18-åring på rymmen från en HVB-placering i Stockholmsområdet sköt ihjäl en man i Malmö.

Oktober 2024, Malmö.

En Sis-placerad 16-åring satt på boendet och gav via sin mobil i uppdrag till en jämnårig pojke att skjuta ihjäl en man i Malmö. Han dömdes för anstiftan till mord. Skytten ingår inte i vår undersökning, men det kan nämnas att den pojken precis innan hade varit placerad på ett HVB-hem, men tillfälligt fått komma till ett familjehem. Han var planerad att flyttas till ett nytt HVB, men rymde någon dag innan och begick mordet.

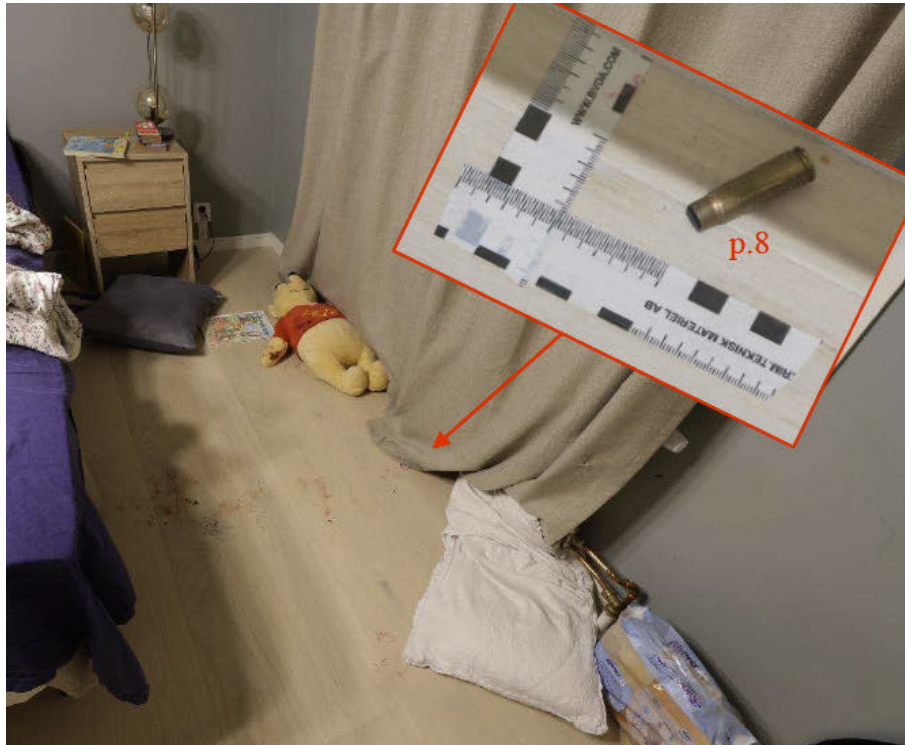

Foto från brottsplatsundersökningen efter skottlossningen i Västberga, Stockholm, i oktober 2023. En småbarnspappa mördades och två HVB-placerade pojkar har dömts för inblandning i mordet.

Flera av de utförda dåden har även lett till svåra skador hos brottsoffer. Midsommaraftonen 2023 utbröt exempelvis en skottlossning mitt i Gottsunda centrum i Uppsala. Sjutton skott avlossades och ett träffade en pojke i knät, då han råkade passera med sin familj. Skadan skulle lång tid efteråt påverka pojkens gång och händelsen gjorde även att han blev ljudkänslig och fick svårt att sova. Några dagar senare skedde en ny skjutning, i Botkyrka söder om Stockholm, där en man träffades

med flera skott. Han blev livshotande skadad och fick ligga nedsövd i respirator i nära en månads tid. Efter händelsen blev han rullstolsburen och fick genomgå rehabilitering för att kunna gå igen. Båda skjutningarna genomfördes av en 16-åring, som hade avvikit från ett HVB-hem i Jönköpings län.²²

Utöver flera av de ovan nämnda morden har även ytterligare fall tydligt riktats mot fel ”måltavla”, det vill säga att någon helt utomstående har blivit offer för brott kopplade till konflikter inom den kriminella miljön. Hösten 2023 blev exempelvis en man livshotande skadad vid en skjutning i Åkersberga, där det också sattes eld på hans hus. Mannen hade själv ingen koppling till kriminalitet, men hade hyrt ut ett hus på tomten till en person som tidigare hade arbetat tillsammans med en anhörig till Ismail Abdo. En av dem som var med vid dådet var en 14-årig pojke, som hade avvikit från ett HVB-hem i Västsverige.²³

Hösten året därpå sköt en 13-årig pojke ett skott mot entrén till det israeliska företaget Elbit Systems i Göteborg. Han var på rymmen från ett HVB-hem i Uppsalatrakten och hade fått uppdraget från en 15-årig pojke på samma boende. I chattar innan händelsen hade 13-åringen pratat om att skjuta tre skott, men på övervakningsfilmer från händelsen ser det ut som att pistolen hakar upp sig efter det första skottet. Innanför dörren till entrén råkade en städare finna sig, och när fallet togs upp i domstol skrev tingsrätten att det bara var en tillfällighet att inte hon eller någon annan person befann sig närmare entréglasat där skottet träffade. Den äldre pojken dömdes bland annat för anstiftan till mordförsök.²⁴ I 13-åringens fall erkände han gärningen och ingen bevistalan väcktes mot honom.²⁵

Det finns också ett exempel där en 14-åring på rymmen från ett HVB-hem var nära att döda sex personer vid en skottlossning i Jordbro i Haninge. En person skadades av en kula som studsade och träffade honom i benet.²⁶ Ett annat exempel är när två ungdomar, som kom gående i Farsta, blev beskjutna av en skytt som hade fått sitt uppdrag

22 Dom vid Uppsala tingsrätt, 2024.

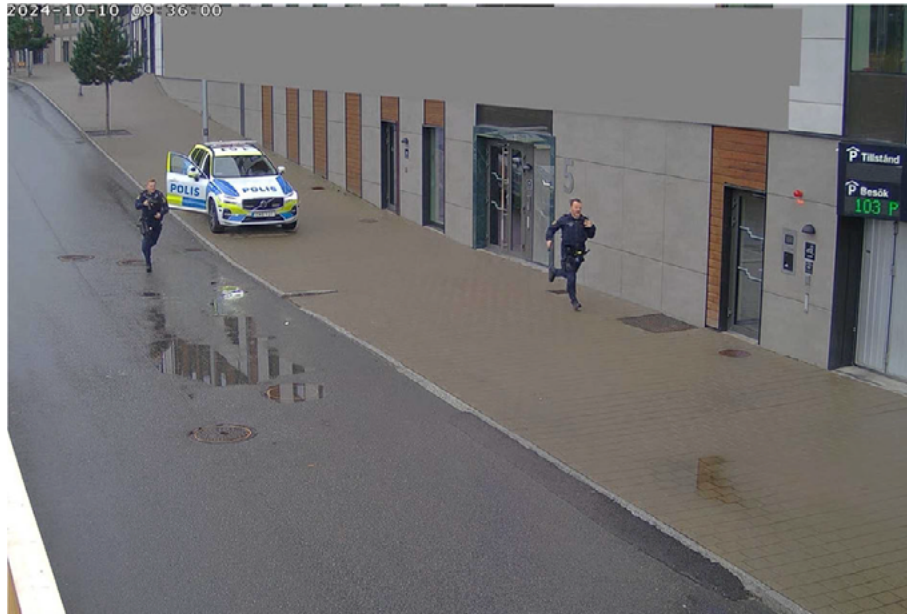
23 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2025.

24 Dom vid Göteborgs tingsrätt, 2025.

25 Sävenlund, K. Fem åtalas efter skott mot Elbit systems. *Sveriges television*. (19/3 2025) [länk](#) (Hämtad 2025-10-16)

26 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2023.

av två pojkar boende på ett HVB i Uppland.²⁷ Inte i något av fallen hade målsägarna någon koppling till kriminalitet, utan hade bara råkat befinna sig på fel plats vid fel tillfälle.

Mitt framför ögonen på en polispatrull, som bevakade Elbit-entrén, gick 13-åringen fram och sköt mot dörren. Här springer poliserna efter pojken då han lämnade platsen.

Brottsrubriceringar och påföljder

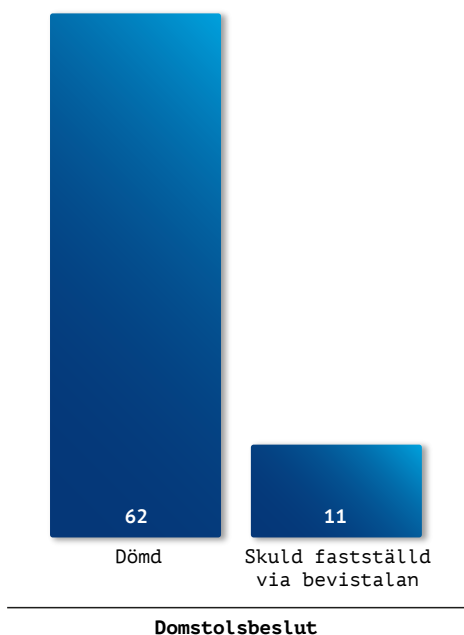
Majoriteten av tonåringarna i undersökningen, 62 stycken, har blivit dömda för de aktuella gärningarna. För elva personer, som var under 15 år vid tiden för brottet, har skulden fastställts i en så kallad bevistalan. Genom en bevistalan kan barnens skuld i fall rörande särskilt allvarlig brottslighet prövas i domstol, utan att någon påföljd döms ut. En person står i skrivande stund åtalad för brott. De resterande två fallen rör personer som var under 15 år vid gärningen och där ingen bevistalan har väckts. Att de har varit involverade framgår dock av förundersökningar och domar mot andra personer.

²⁷ Dom vid Södertörns tingsrätt, 2025.

Dömda och bevistalan

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

För två personer har ingen bevistalan väckts och en person är än så länge bara åtalad.

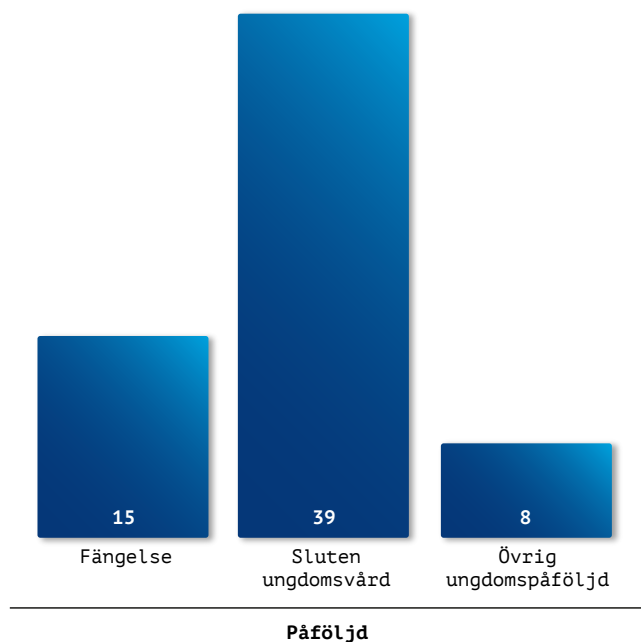

Källa: Acta Publica

Bland brottsrubriceringarna hittar vi mord, vilket fem personer har dömts för och ytterligare tre har bedömts skyldiga till genom en så kallad bevistalan. Anstiftan av mord har tre personer fällts för. Andra rubriceringar som förekommer är exempelvis försök, förberedelse eller stämpling till mord. Allmänfarlig ödeläggelse och mordbrand förekommer också, liksom det relativt nya brottet involverande av underårig i brottslighet. Många ärenden inkluderar också grovt vapenbrott. En del av personerna fälls även i samma dom för andra brott än de som är relaterade till gärningarna inom ramen för den här undersökningen.

Påföljder för de dömda som är 15 år och äldre

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

Källa: Acta Publica

Den allra vanligaste påföljden för de dömda är sluten ungdomsvård. Näst vanligast är fängelsestraff. Två har dömts till livstids fängelse. Det rör dels en 18-åring som mördade en man i Landskrona våren 2023, dels en 18-åring som sköt ihjäl en man i Malmö sommaren 2024. I övrigt ligger fängelsestraffen på cirka 3 till 17 år. En av dem som har fått fängelse är dömd i Danmark, sedan han våren 2024 tagit sig från ett HVB-hem i Västernorrland för ett morduppdrag i Köpenhamn. Den pojken är dömd till fem och ett halvt års fängelse.²⁸

²⁸ Ritzau. Landsret dømmer svensk dreng bestilt til drab. *Politiken*. (30/9 2025) [länk](#) (Hämtad 2025-10-16)

Tonåringarna

Att kriminella nätverk lägger ut våldsuppdrag för försäljning via annonser i gruppchattar är ett fenomen som Polisen började uppmärksamma i början av 2024 och kallar ”brott som en service”. Uppdragsgivarna kan på kort tid nå en mycket stor målgrupp till följd av att barn och ungdomar tidigt har egna mobiltelefoner och att algoritmerna på sociala medier gör att liknande innehåll, som en person redan har tittat på, dyker upp automatiskt. Polisen har identifierat fyra typer av aktörer i utförandet av grova våldsdåd. ”Beställarna” sitter ofta utomlands och bestämmer vilka brott som ska utföras. ”Rekryterarna” lägger ut uppdrag i chattgrupper. ”Möjliggörarna” sköter det praktiska runt brottet, som att ordna med vapen eller lägenheter. Till sist är det ”utförarna” som genomför uppdragen.²⁹

De allra flesta av barnen i vår granskning har varit utförare av brott, det vill säga den person som exempelvis har hållit i pistolen och skjutit eller den som har tänt på en brand eller placerat ut en bomb i en port. Tre fjärdedelar av tonåringarna i granskningen har varit utförare eller tilltänkta utförare. En knapp femtedel av tonåringarna har fungerat som rekryterare, vilket innebär att de har gett andra tonåringar i uppdrag att utföra våldsdåd. En dryg handfull av barnen har haft rollen som möjliggörare, vilket innebär att de till exempel kan ha fixat tågbiljetter eller taxi till utförarna, ordnat med så kallad tryckarlägenhet eller vapen, betalat för saker eller förmedlat instruktioner. I två fall har personerna haft flera olika roller i brotten som de har dömts för.

Ett exempel på en möjliggörare är en 17-årig HVB-placerad pojke i Västsverige, som i juli 2024 dömdes för att ha transporterat en sprängladdning. Han ska ha hämtat en papperskasse med sprängdeg i Borås och sedan åkt buss med den till Alingsås. Där fick han instruktioner om att köpa svart tejp och ta sig till ett garage. I garaget satte han, tillsammans med en annan person, stubin och tändpatron på sprängdegen, innan han fortsatte transporten av sprängladdningen. Pojken greps av polis när han hade kommit till Göteborgs centralstation.³⁰

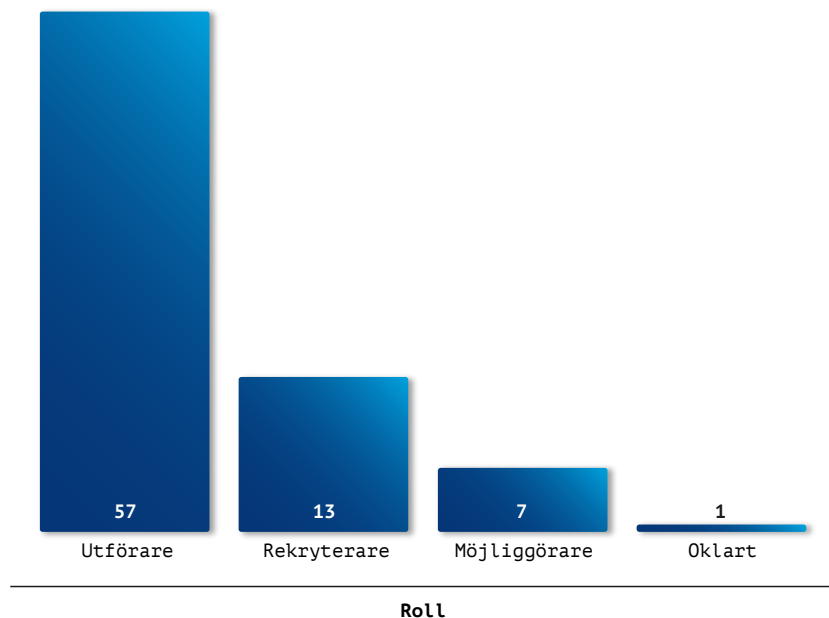
29 PM från Polismyndigheten om modus ”Brott som service”, från 241114.

30 Dom vid Göteborgs tingsrätt, 2024.

Tonåringarnas roller i brotten

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

Två personer har haft olika roller i brotten, och räknas därför två gånger.

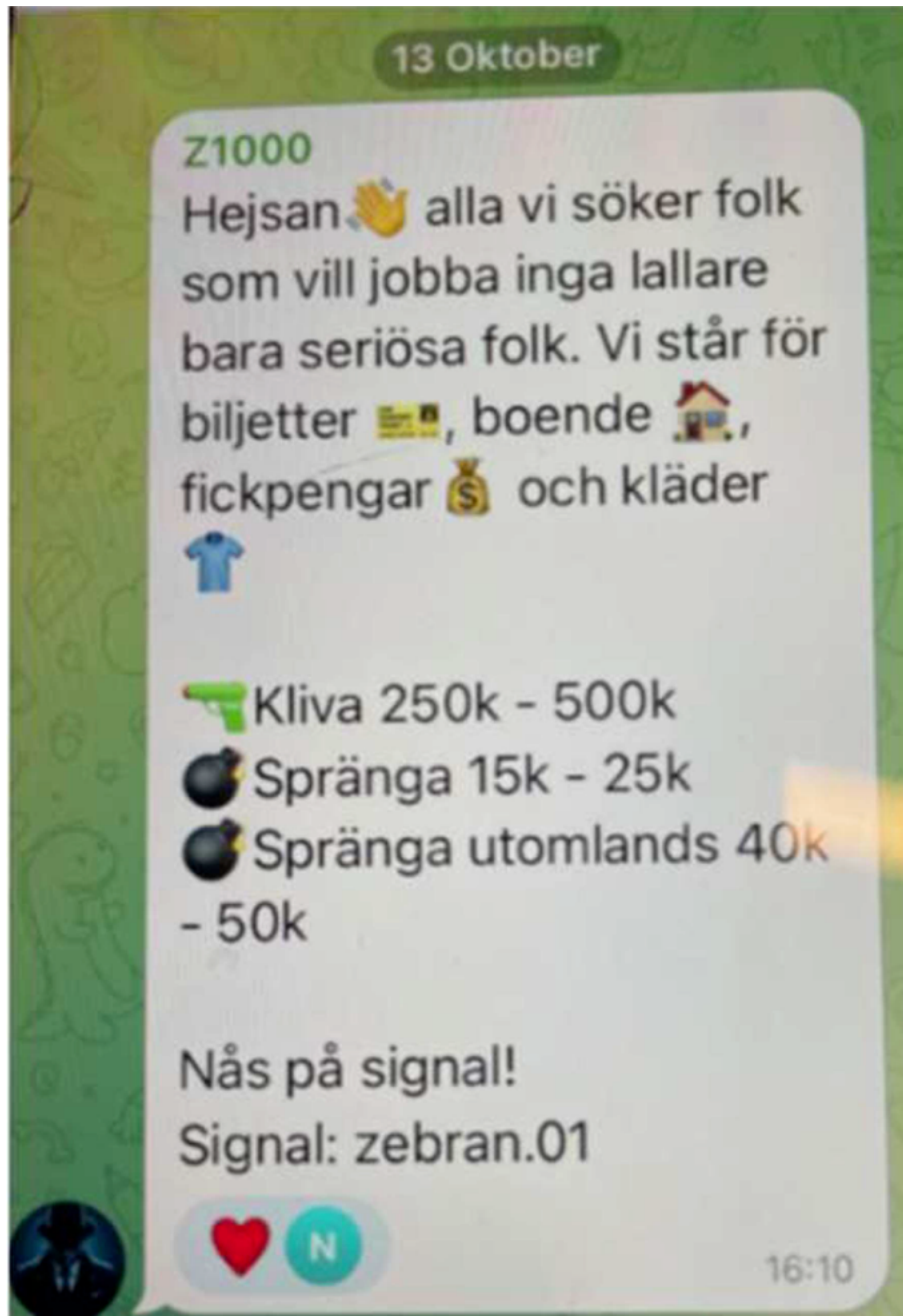
Källa: Acta Publica

Rekryterare

I Acta Publicas sammanställning återfinns 13 så kallade rekryterare. Två av dem har suttit på Sis-hem och lagt ut uppdrag, medan resten har befunnit sig på HVB-boenden under tiden för brottet.

En av rekryterarna är en 17-åring från Örebro, som placerades på HVB på grund av våldsamma konflikter i hemmet. På HVB-hemmet lade han ut annonser på internet och försökte hitta utförare och medhjälpare via Snapchat och Signal till ett sprängdåd och ett mord. Han dömdes i Örebro tingsrätt 2025 för stämpling till mord och stämpling till grov allmänfarlig ödeläggelse, och berättar i domen att det var på HVB-hemmet som han träffade kriminella och började använda Signal. Mobiltelefonen köpte personalen på boendet åt honom. Enligt domen skrev han bland

annat att ”en dörr ska bort i Stockholm” och ”vilka har vi redo”. Han säger att han chattade ”i ren desperation” och att ”det var något han gjorde i stunden då han var ensam, saknade vänner och mådde dåligt” för att få bekräftelse och känna sig betydelsefull. De särskilda slangorden och uttrycken som han använde i chattarna hade han lärt sig på HVB-hemmet och i dokumentärer, står det i domen.³¹

³¹ Dom vid Örebro tingsrätt, 2025.

En tonåring, som gick under aliaset "Zebran", lade ut olika brottsuppdrag på sociala medier.

På ett annat HVB-hem, i Uppsala, har en annan placerad 17-åring suttit och rekryterat barn till brott. Han dömdes i Nyköpings tingsrätt i slutet av 2024 för bland annat stämpling till mord, flera fall av involverande av underårig i brottslighet och anstiftan av försök till rån. I mars samma år hade han försökt få en 13-åring och en 14-åring, som båda hade rymt från olika HVB-hem, att tillsammans utföra ett rån. För det skulle de få 20 000 kronor.³²

Ett par månader senare försökte han ge dem ännu ett uppdrag – att skjuta mot en dörr i Stockholm. Han skickade meddelanden i Whatsapp om att det var ett enkelt jobb för "du ska bara släppa 2–3 skott i dörren". Ännu ett par månader senare, i september, försökte 17-åringen tillsammans med ovan nämnda 14-åring att få en annan pojke på samma HVB att ta på sig ett jobb. Den yngre pojken skriver till 17-åringen att han "har fixat en som vill 'send him up' om du fattar". Ett par dagar senare frågar 17-åringen om 14-åringen tror att den andra pojken är "helt helt säker på att han vill mörda". Planen går dock i stöpet, eftersom pojken som ska utföra skjutningen till slut blir så rädd att han rymmer från HVB-hemmet för att slippa uppdraget. Han "kände bara panik hela tiden", men fick ingen hjälp och "det var som att han inte hade något val".

³² Dom vid Nyköpings tingsrätt, 2024.

Beställare

Genomgående för domarna i granskningen är att det är flera tilltalade i varje dom, eftersom det är så många olika personer inblandade i ett och samma våldsbrott. Förutom tidigare nämnda 13 rekryterare bland tonåringarna som har varit placerade på HVB-hem, figurerar det betydligt fler rekryterare och även beställare av brott i domarna, både i form av åtalade personer och i form av chatt-alias.

Ibland är det inte känt vilken person som ligger bakom ett chatt-alias, det vill säga användarnamn. I en dom från Hälsinglands tingsrätt som rör flera fall av stämpling till mord nämns till exempel det återkommande användarnamnet ”Deadpool”. Enligt domen är det ett chatt-alias som ”under år 2024 och 2025 ofta har figurerat i mordutredningar som kan kopplas till Foxtrot”, men det är okänt vem som ligger bakom det. I andra fall vet polisen – eller tror sig veta – vem som använder ett visst alias, men personerna kanske befinner sig utomlands. Enligt Noa:s bedömning finns det 700 gängkriminella utomlands som styr och beställer brottslighet i Sverige.³³

Appar och chattgrupper

Det är väl känt att unga utförare ofta rekryteras och får mord- och våldsuppdrag utlagda på sig i chattgrupper, och att en av de största plattformarna för kommunikationen är Signal. Det är tydligt även i den här granskningen. I princip alla uppdrag har förmedlats och diskuterats på digitala plattformar, i synnerhet på Signal.

Av domar och förundersökningsprotokoll framgår det att minst 75 procent av tonåringarna i den här granskningen har använt sig av Signal, ibland som enda kommunikationsmedel och ibland i kombination med andra appar. Efter Signal är Telegram, Instagram, Snapchat och Whatsapp de vanligaste apparna, men även Zangi, Session och Wire förekommer. Viss kommunikation sker även via telefonsamtal och i något fall har instruktioner lämnats över personligen.

33 TT. Gängtoppar grips utomlands – men motdrag befaras. *Aftonbladet*. (19/7 2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-14).

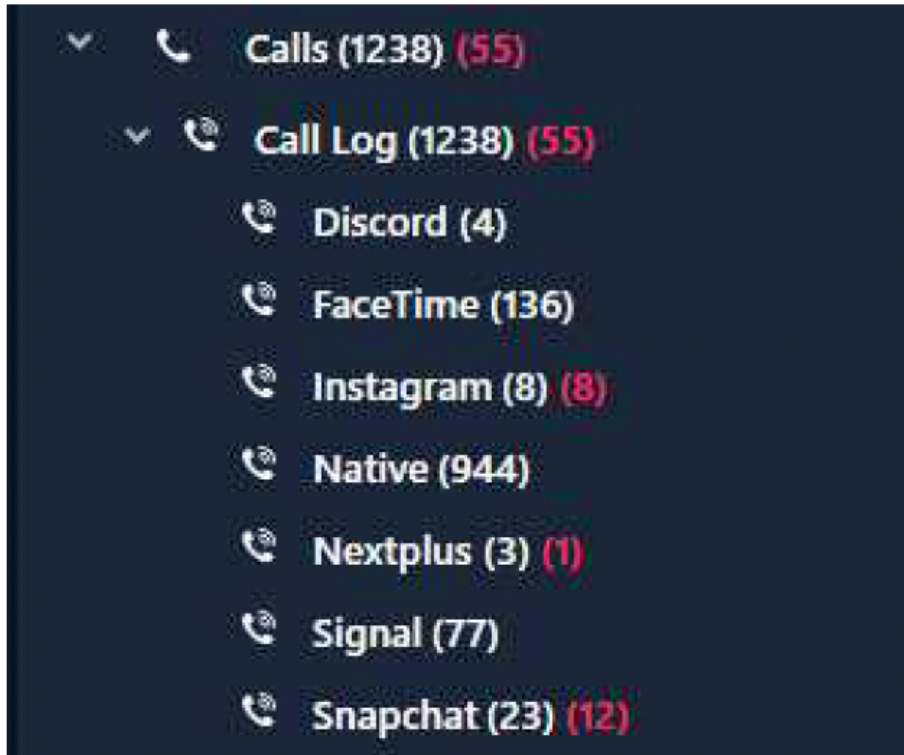

Bild ur en av polisutredningarna, där samtalstrafiken via olika appar har undersökts.

Utförare

Den vanligaste ”rollen” som tonåringarna har haft i våldsdåden är, som tidigare nämnts, utförare eller tänkta utförare. Det betyder att det är de som har hållt ut bensin och tänt på, placerat ut bomber eller avfyrat skjutvapen – eller att planen var att de skulle göra det. Bland utförarna återfinns de allra yngsta barnen, alltså de som precis har blivit tonåringar och är i 13– till 14-årsåldern.

Hur utförarna rört sig

Av de 76 tonåringarna i granskningen är det 60 stycken som har rymt från sina HVB-boenden för att utföra eller försöka utföra våldsdåd. Medan brottsplatserna främst är koncentrerade till storstadsområdena, är det en större spridning på varifrån tonåringarna har tagit sig. Exempelvis har de 37 ungdomarna som har utfört eller försökt utföra våldsdåd i Stockholms län varit placerade på hem i helt andra län, från Blekinge i söder till Västernorrland i norr. Tittar man på ungdomarnas hemkommuner innan de placerades är spridningen över landet ännu större. Bara nio av de avvikna utförarna i materialet har utfört eller försökt

utföra våldsdåd i samma län som deras HVB-hem ligger. Resten, det vill säga över 80 procent av tonåringarna som har avvikit för att begå brott, har åkt till platser i andra län.

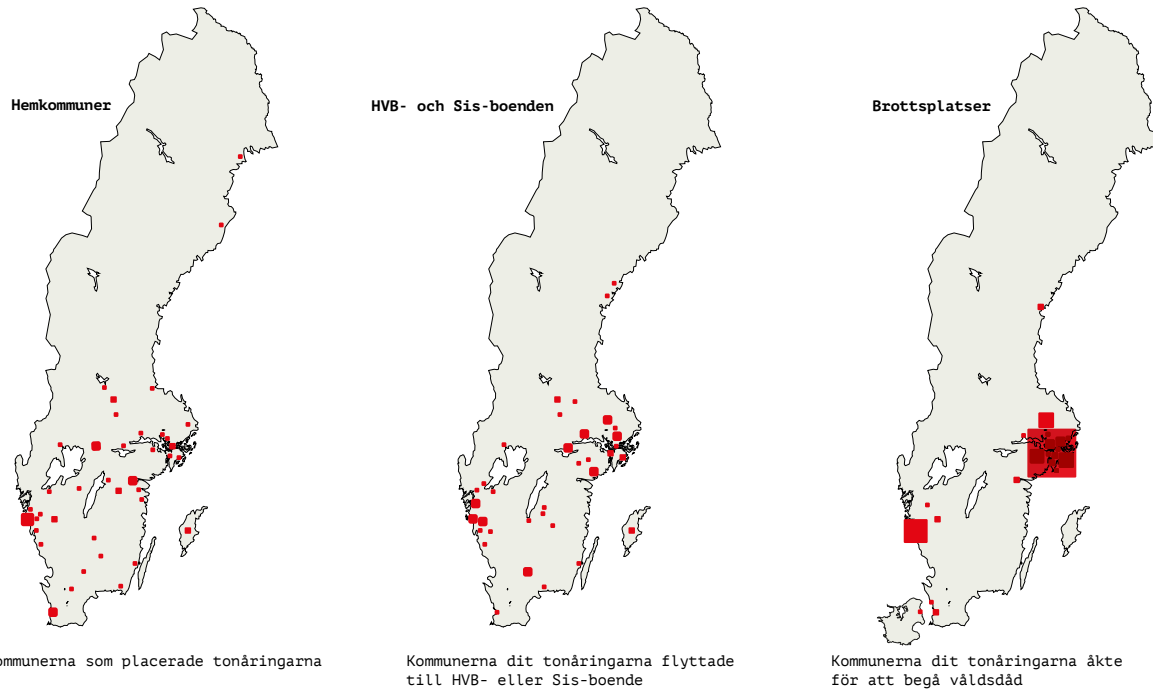
Det är inte ovanligt att tonåringarna blir upplockade med bil i närheten av sina HVB-hem för att bli körda till platsen där uppdraget ska utföras, eller till en så kallad tryckarlägenhet där de kan befinna sig tills det är dags. Det kan vara en vanlig taxi som har bokats av någon annan och står och väntar på en särskild plats, eller någon som kör en hyrbil. I andra fall går färden via tåg, buss, kollektivtrafik eller till och med flyg. Biljetter är i många fall bokade och betalda av någon annan och skickade till tonåringens mobil.

En 15-årig pojke som bodde på ett HVB-hem i Jönköpingstrakten fick i uppdrag att utföra en skjutning. Han rymde från boendet och tog tåget till Stockholm. Därifrån åkte han vidare till Bro med kollektivtrafik för att hämta en 3D-printad halvautomatisk kulsprutepistol. Vapnet hade 16 skarpa patroner och låg inlindat i en handduk. Pojken fraktade vapnet i en plastpåse med en taxi, som hade bokats åt honom. Taxin skulle ta honom till Jordbro, där den planerade skjutningen var tänkt att äga rum. På vägen dit stannade taxin vid en bensinstation, för att pojken skulle kunna köpa ett par handskar. När han kom fram till Jordbro gick han in i en port, laddade vapnet och började sedan gå på en gångväg. Under hela tiden hade pojken kontakt med sina uppdragsgivare via mobilen, som sade åt honom vad han skulle göra och vart han skulle gå. Skjutningen inträffade aldrig, eftersom polisen grep pojken på gångvägen innan något hade hänt.³⁴

34 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2025.

De avvikna tonåringarnas förflyttningar

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

Källa: Acta Publica

Så snabbt greps utförarna

En morgon i slutet av januari 2025 fick polisen larm om smällar i Bagarmossen i sydöstra Stockholm. Bara ett stenkast från skolan, där barnen satt på sin första lektion för dagen, hade en termosbomb exploderat på en uteplats precis utanför en lägenhet i ett flerbostadshus. En stund senare var flera polispatruller på plats. En av patrullerna begav sig till tunnelbanestationen i närheten för att söka av perrongen i jakt på eventuella gärningsmän, utan att hitta någon misstänkt. När patrullen kom ut från stationen såg de två unga killar komma gående, som stannade till och såg ut att försöka undvika poliserna. Det visade sig vara två 15-åringar som var avvikna från sitt HVB-hem – och gärningsmännen i den nyss utförda sprängningen.³⁵

De två 15-åringarna bodde på samma HVB-hem i Sörmland och rymde genom att smita ut genom en altandörr på boendet på natten. De blev upplockade på en butiksparkering i närheten vid femtiden på morgonen. I bilen fanns en 17-åring och en 23-åring, som först skjutsade tonåringarna till Barkaby i norra Stockholm för att hämta en termosbomb och sedan vidare till Bagarmossen, där bomben skulle placeras ut.

När det gäller de granskade våldsdåden är det snarare regel än undantag att utförarna grips ganska omgående, precis som i exemplet ovan. I de allra flesta fall har polisen kunnat hitta utförarna samma dag eller dagen efter brottet. Det stämmer överens med polisens information om skjutningar i kriminell miljö:

”I den ”nya” våldsvågen är utförarna i flera fall oerfarna och gör så pass många misstag att de oftare än förr blir föremål för ingripande relativt tidigt. Antingen i planeringsstadiet eller direkt efter utfört brott. Det är sannolikt en risk möjliggörare och den strategiska nivån är villig att ta eftersom det finns en nyrekryteringsbas som är större än vad man haft tidigare.”³⁶

35 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2025.

36 PM rörande allmän information om skjutningar i kriminell miljö, åberopat i dom från Södertörns tingsrätt, september 2024.

En av 15-åringarna som greps i Bagarmossens centrum efter en sprängning i närheten.

Ibland är det till och med barnen själva som ringer till polisen, en kompis, familjen eller HVB-hemmet och berättar att de har begått ett brott eller är på väg att göra det. I början av augusti 2024 rymde två barn, 13 och 14 år gamla, från ett HVB-hem i Surahammar och tog tåget till Stockholm. De hängde ett tag på ett hotellrum, innan en av dem – 13-åringen – sent på kvällen sköt flera skott in på en restaurang i Midsommarkransen som bland annat dödade en man. Den andra pojken väntade utanför på elsparkcykel och körde efter dådet den yngre pojken tillbaka till hotellet. På hotellrummet kontaktade 14-åringen

HVB-hemmet och fick veta att personalen hade anmält rymningen till polisen. Klockan 23.53 ringde 13-åringen 112 och bad att bli hämtad vid Ica Telefonplan. Polisen skjutsade pojkarna tillbaka till HVB-hemmet.³⁷

En 14-åring placerad på ett HVB-hem i Kungsbacka rymde därifrån efter att ha pratat med en kompis på ett Sis-hem om att åka till Stockholm för att ”göra lite saker” och tjäna pengar. På kvällen, samma dag som han rymde, anlände han till Centralstationen i Stockholm med tåg. Han åkte vidare i taxi till en tryckarlägenhet i Brandbergen i Haninge. Nästa dag var han tillsammans med fem andra personer med vid ett mordförsök i Åkersberga, där en man blev skjuten. Pojken bar vapen, hällde bensin på altanen och slängde på brinnande glasburkar som antände huset. Under dagarna i Stockholm hade 14-åringen kontakt med sin mamma i Dalarna, som var orolig för honom. Till slut var det hon som letade rätt på honom i Brandbergen och körde tillbaka honom till HVB-hemmet i Kungsbacka.³⁸

Hur hamnade tonåringarna här?

För att ta reda på mer om tonåringarnas bakgrund och vad som hade hänt i deras liv innan de var inblandade i våldsbrotten i den här granskningen, så har vi läst förundersökningsprotokoll och förvaltningsrättsdomar där beslut om tvångsomhändertaganden har fattats. Ungefär tre fjärdedelar av tonåringarna hade blivit tvångsomhändertagna minst en gång i livet innan här aktuell händelse. De andra har varit frivilligt placerade och kan i stället ha blivit omhändertagna med tvång efter händelsen.

I förvaltningsrättsdomarna framgår information om tonåringarnas uppväxter och vad det är som har lett fram till ingripandet. Det kan grunda sig i hur det har sett ut i hemmiljön eller i hur de själva har betett sig. Ibland ser vi hur ett barn tidigt i livet har omhändertagits efter brister i hemmet, för att när det blir äldre i stället tas om hand på grund av sitt eget beteende. Ibland omhändertas barnen på grund av båda delarna.

37 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2025.

38 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2025.

Svåra hemförhållanden

Många av barnen har varit aktuella hos socialtjänsten under lång tid före den aktuella placeringen, vissa sedan de var riktigt små. I de fallen har barnen ofta tvångsomhändertagits enligt paragraf 2 i LVU, det vill säga för att skydda dem från deras hemmiljö. Flera av barnen har vuxit upp med missbrukande föräldrar, med mammor och pappor som inte har förmått att sätta gränser för dem eller inte har sett till att de har fått regelbunden mat och sömn och kommit till skolan. Det kan också vara familjer där man har misshandlat varandra, både fysiskt och psykiskt. Barnen kan ha blivit vittnen till våldsamma konflikter mellan föräldrarna och befunnit sig i mycket otrygga situationer.

En pojke och hans bror skickades med smutsiga och nedkissade kläder till förskolan, och mamman ska ha låtit syskonen leka obevakade i badkaret i två timmars tid. Den pojken tvångsomhändertogs första gången redan i sexårsåldern. I en annan pojkes fall reagerade skolpersonal på att han ofta var så väldigt hungrig. Pojken berättade för socialtjänsten att han nekades mat hemma, och straffades genom uteblivna måltider. Han sade också att han tvingades sova på golvet bredvid toaletten, att hans pappa slog honom med olika föremål och att han trodde att pappan skulle döda honom innan han blev vuxen. Pojkens juridiska ombud i LVU-processen berättade under förhandlingen i ärendet att pojken var ”mycket tydlig med att han älskar skolan”, vilket ombudet tolkade som att pojken såg skolan som sin trygga plats.

En annan pojkes familj flyttade gång på gång, vilket ledde till många uppbrott för barnen. Mamman ska också ha låst in syskonen ensamma i sin lägenhet i flera timmar, ha druckit alkohol varje dag och prostituerat sig. Pojken omhändertogs som femåring.

I vissa fall framkommer också psykisk ohälsa hos föräldrarna, som har påverkat barnen negativt. En mamma gick inte med på att hon skulle ha brustit i omsorgen om en pojke och hans syskon, eller att hon skulle ha utsatt dem för fysisk och psykisk misshandel – ett förnekande som socialnämnden ansåg delvis kunde förklaras av hennes psykiatriska diagnos. I själva verket var hon dömd för misshandel av pojken, och då hon och barnen placerades tillsammans på ett HVB-hem för att utreda hennes föräldraförmåga ska personalen ha bevittnat hur hon skrek och var aggressiv mot barnen och ”tillrättavisade dem fysiskt”. När nämnden, då pojken var sju år, ansökte om vård enligt LVU, argumenterade de för att syskonen som en följd av behandlingen hade utvecklat ”ett otryggt anknytningsmönster” och att de behövde ”mycket stabilitet för att kunna utveckla en positiv tilltro till omvärlden”.

Eget beteende

Eftersom det vi undersöker är placerade tonåringar involverade i allvarlig brottslighet, så är det inte särskilt förvånande att det även rör sig om en samling individer som har en historik av ett mycket problematiskt beteende, där de har utsatt sig själva för stora risker. I nästan samtliga fall har tonåringarna därför omhändertagits enligt paragraf 3 i LVU, och då är placeringen så att säga tänkt att skydda dem från sig själva.

Återkommande i förvaltningsrättsärendena kring tonåringarna är uppgifter om problem i skolan, som hög frånvaro eller ingen närvaro alls, liksom kränkande och våldsamt beteende mot skolkamrater och lärare. I ett fall finns uppgifter om att en pojke och hans bror stängdes av från sin skola under fem dagars tid, efter att ha varit hotfulla mot elever och lärare. De var då åtta och tio år gamla. En annan pojke stängdes av i tidiga tonåren, efter "grovt våld mot en klasskamrat". I många fall nämns överlag utåtagerande beteenden, aggressionsproblem och svårigheter med att acceptera gränssättning, såväl hemma som i skolan. I en pojkes mobil hittade polisen filmer, som visade hur han "trakasserar hemlösa och individer med funktionsvariation samt beter sig hänsynslöst mot ett djur".

Det är också väldigt vanligt med misstankar om eller ett bekräftat narkotikabruk bland ungdomarna. Det kan dels ha skett i deras hemmiljö, dels under tiden som de har varit placerade på HVB-hem, vilket många har varit i flera omgångar. I en pojkes fall fanns det starka misstankar om drogmissbruk, då han var 15 år. Han hade lyckats bli drogfri under en HVB-vistelse, men en kort tid efter att han fått komma hem lämnade han ett positivt drogtest och blev återigen placerad på HVB-hemmet. Personalen där beskrev hur han hade abstinensbesvär och att han pratade i telefon med sina vänner om droger.

Den enda flickan i undersökningen har en lång historik av missbruk. Redan vid tolv års ålder inledde socialtjänsten en utredning kopplad till hennes användande av narkotiska preparat och några år senare beskrev nämnden i hennes hemkommun att hon uppvisade "tydliga tecken på att hennes hälsa har tagit skada". En annan tonåring växte upp med missbrukande föräldrar och vid en husrannsakan i mammans hem hittades amfetamin och kanyler. Nämnden, i den då 16-åriga pojkens hemkommun, uppgav i ett förvaltningsrättsärende att han hade utvecklat ett medberoende i förhållande till sin mamma, och att han senare själv hade hamnat i ett eget drogmissbruk.

I nästan samtliga fall finns det uppgifter om att tonåringarna har varit, eller misstänks ha varit involverade i brottslighet av olika slag. Vissa är även dömda för brott sedan tidigare. Umgänge i kriminella miljöer är också ett återkommande inslag, liksom oro för att barnen ska dras in i tyngre brottslighet. En pojke dömdes för stöld som 15-åring och blev året därpå misstänkt för flera allvarliga brott, däribland grovt vapenbrott då polisen misstänkte att han hade provskjutit vapen. I en LVU-dom från början av 2023 – några veckor innan pojken rymde från sin placering och genomförde en sprängning – framgår att polisen hade en stor oro kring pojkens säkerhet, så pass att de trodde att han ”skulle kunna bli skjuten eller eventuellt förledas till att skjuta någon annan”.

Delar och fragment från en bomb som placerades ut av två tonåringar som hade rymt från ett HVB-hem.

I några fall nämns kontakter med kriminella nätverk, eller till och med att tonåringar själva tros ingå i sådana grupperingar. Så är fallet med en 16-årig pojke från Västmanland som, enligt polisen, umgicks med tungt kriminella och misstänktes ingå i ett kriminellt nätverk. I en LVU-dom från sommaren 2023 framkommer att polisen bedömde det som ”våldigt troligt” att pojken skulle bli indragen i tyngre kriminalitet. Fältassistenter skulle ha sett honom på en plats där det försiggick ”en extremt aggressiv nyrekrytering av barn och unga”. Placeringen satte dock inte stopp för den negativa utvecklingen i pojkens liv. Några månader senare stoppades pojken av polisen, när han satt beväpnad

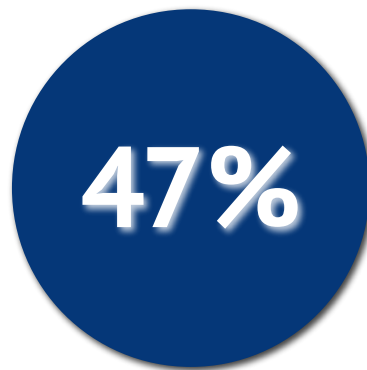
i en bil i Haninge söder om Stockholm. Det visade sig senare att han dagen före även hade utfört en mordbrand, kopplad till konflikten efter splittringen inom Foxtrotnätverket.

Diagnoser

I handlingarna framkommer också uppgifter om att nästan hälften av de 76 tonåringarna har diagnoser av olika slag, främst neuropsykiatriska diagnoser som adhd och autism. Även intellektuella funktionsnedsättningar förekommer relativt ofta och exempelvis en pojke har under uppväxten haft en insats enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade), i form av boende hos en korttidsfamilj några gånger i månaden. En annan pojke blev placerad i särskola, men valde sedan att sluta där och gå i vanlig skola. Det finns också ett par exempel där barnen har problem med PTSD efter traumatiska händelser tidigare i livet. Flera av barnen har en kombination av flera diagnoser, som en pojke som enligt en förvaltningsrättsdom har adhd samt lindrig kognitiv störning. Det ska ha gjort att han har haft ”svårigheter med uppmärksamheten, att förstå instruktioner och samspela med andra”.

Diagnoser

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

Nära hälften av tonåringarna har diagnoser, främst adhd, men även autism, intellektuell funktionsnedsättning och PTSD förekommer.

Källa: Acta Publica

Andelen med diagnos i gruppen kan sannolikt vara ännu högre än vad vi kan visa. Vi har bara räknat med de fall där det har funnits tydliga uppgifter om diagnoser i de rättshandlingar som vi har gått igenom. I flera fall går det dock att utläsa att barnen väntar på en utredning eller att vuxna misstänker att barnet har problem som skulle behöva utredas.

Den höga andelen diagnoser bland barnen stämmer väl överens med det som Brottsförebyggande rådet (Brå) skriver i rapporten "Barn och unga i kriminella nätverk" om hur unga som har svårare att reglera impulser kan bli överrepresenterade i rekryteringen till kriminella nätverk: "Barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och svårigheter har ofta än mer begränsade möjligheter till framförhållning och känsloreglering, vilket kan medföra att de blir efterfrågade i kriminella miljöer." Vidare säger en 22-åring med egen erfarenhet av adhd och kriminalitet, som intervjuas i Brås studie, att "barn med adhd är extra lätta att få in" på grund av "impulsiviteten, action, spänning, allt ska gå snabbt."³⁹

Som tidigare nämnts är narkotikamissbruk inte ovanligt bland tonåringarna och i flera fall uppger de i förhör att det hänger ihop med diagnoserna. En pojke säger att han tror att han är beroende av "röka" och att han använder narkotika som "en medicinering för sin adhd", enligt ett förundersökningsprotokoll. En annan av tonåringarna berättar i förhör att han har tagit tramadol "för att bli lugn", när han inte hade sin vanliga adhd-medicin tillgänglig. En annan pojke beskrivs ha narkotikaproblem och använda cannabis "för att lugna sin adhd".

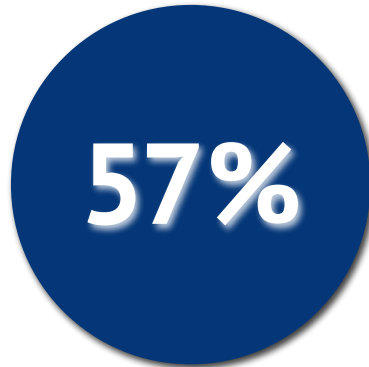
Tidigare rymningar

I Acta Publicas granskning framkommer att många av tonåringarna även tidigare har rymt eller avvikit. I nästan 6 av 10 fall finns uppgifter om att de har försvunnit från tidigare HVB-placeringar, hemifrån eller från sina skolor. Flera av tonåringarna har avvikit inte bara en, utan många gånger.

³⁹ Brottsförebyggande rådet. *Barn och unga i kriminella nätverk*. (2023). [länk](#) (Hämtad 2025-10-16).

Tidigare rymningar

Gäller HVB- eller Sis-placerade tonåringar som har varit inblandade i gängrelaterade våldsdåd sedan 2023.

Över hälften av tonåringarna hade rymt från skola, hem eller boende tidigare.

Källa: Acta Publica

I en pojkes fall framkommer i en LVU-dom att han försvann från sitt familjehem vid upprepade tillfällen, plankade på tåg och var borta hela nätter. En skolanställd såg honom smutsig och skakig utanför en matbutik på hemorten, och det fanns uppgifter om att han skulle ha sovit i ett värmeskåp på en bensinmack. Pojken hade nyligen innan domen diagnostiserats med adhd och skulle påbörja medicinering och BUP-kontakt, men det kunde inte genomföras eftersom han rymde så ofta.

I en förundersökning finns ett förhör med en handläggare på socialtjänsten, som berättar om hur en 16-årig pojke avvek gång på gång under loppet av några månader sommaren 2023. Först avvek han från ett HVB-hem i början av juli och återfanns ett par veckor senare på ett hotellrum i Västerås, tillsammans med äldre personer. Han togs återigen till ett HVB-hem, där han blev kvar en månad innan han avvek på nytt. Kommunen ansökte då om en akut Sis-plats. Kort efter rymningen fick socialtjänsten veta att han hade hittats och att han var anhållen misstänkt för allvarlig brottslighet. Efter några dagar släpptes han och fördes till ett Sis-hem. Därifrån rymde han ungefär en månad senare, och utförde då de brott som ingår i den här granskningen. Handläggaren lade i förhöret till att första gången som pojken var avviken, så ville

han ”skicka en åttaåring för att hämta mammas mat då han ville ha sin mammas mat”. Socialtjänsten ville helst att pojken skulle fortsätta vara häktad enligt handläggaren, som konstaterade: ”Vi kan inte skydda honom då han lyckats avvika från sin placering”.

I november 2022 rymde två pojkar från ett Sis-hem i Uppland, och de fick hjälp att ta sig därifrån med bil. De hamnade i Sundsvall och blev senare åtalade, misstänkta för att varit inblandade i ett mordförsök med koppling till den pyrande konflikten mellan lokala grenar av Foxtrot- och Dalennätverken. Båda friades från mordförsöket, men dömdes däremot för grovt vapenbrott efter att ha hanterat ett automatvapen i en lägenhet som de bodde i under tiden i Sundsvall. En av pojkarna dömdes till ungdomsvård, och vi kan i olika förvaltningsrättsärenden se hur han efteråt har vistats på Sis-hem. Under våren 2025 drev pojken en process för att slippa tvångsvårdas mer. Han argumenterade för att det hade skett en positiv utveckling, där han hade mognat och kommit till en punkt då han ville bryta med sitt förflutna och delta i avhopparverksamhet. Den vård han behöver skulle kunna ges i öppen form, ansåg han. En kort tid senare åtalades pojken på nytt, för inblandning i grova våldsbrott under hösten 2024. Den här gången hade han dock inte rymt, utan från sitt Sis-boende och via mobilen lagt ut uppdrag på andra ungdomar. I augusti 2025 dömdes han för bland annat anstiftan av mord.⁴⁰ Nämnas kan att pojkens namn även långt tidigare har figurerat i uppmärksammade mordutredningar med koppling till Foxtrotnätverket.

Vad tänkte tonåringarna?

En fråga som dyker upp är varför tonåringarna har gått med på att utföra dåden. Vad är det som får dem att skada eller döda andra människor? Vad tänker de när de placerar ut en bomb eller skjuter någon? Genom polisens förhör går det ibland att få en bild av det – i de fall tonåringen väljer att prata. I många fall besvaras dock polisens frågor med ”ingen kommentar”.

Det finns flera orsaker till att tonåringarna bestämmer sig för att genomföra brotten. Ibland handlar det om spänningen eller pengarna som utlovas, men det kan också handla om att få uppmärksamhet, att känna sig omhändertagen eller att tillvaron på hemmet känns så hemsk att tonåringen bara vill därifrån.

40 Dom vid hovrätten för nedre Norrland, 2024, samt dom vid Malmö tingsrätt, 2025.

I maj 2023 rymde en pojke på 14 år från ett HVB-hem i Kalmar. Pojken hade varit omhändertagen av sociala myndigheter i sex år – sedan han var åtta år gammal. Han fick hjälp att rymma av en gängkille i 20-årsåldern, som också såg till att pojken transporterades till Stockholm och ordnade med boende i Älvsjö och Järfälla. I början av juni hade pojken tagit sig till Jordbro, där han gjorde sig skyldig till mordförsök på sex personer vid en skottlossning. Nästa dag var han ute och åkte taxi i Brandbergen i samma kommun. Han hade fått i uppdrag ”att transportera en grej”, som visade sig vara ett skarpladdat halv-automatiskt vapen. Som han själv berättade i domen så är han ”inte från Stockholm och vet inte var han befann sig”. En månad senare begav han sig till Bromma, där han klättrade upp på en balkong och sköt rakt in i en lägenhet och mördade en man.

Ett par veckor före händelsen satt 14-åringen på sitt HVB-hem och chattade på Instagram med 20-åringen. Pojken sade att det är ”fan akut” och att han varken kunde sova eller äta. Han skrev till 20-åringen att han kunde göra ”vilka jobb som helst”, eftersom han inte hade någon familj. ”Jag har inget att förlora”, skrev han. Han ville att den äldre killen skulle komma och hämta honom från hans HVB-hem. Den äldre killen lugnade honom och sade att han skulle göra det. Sedan frågade han om pojkens familj och fick veta att 14-åringens mamma var död och att pappan inte ville ha med honom att göra.

Den äldre killen sade till den yngre: ”Okej ja fattar du kan se mig som din storebroder”. Han skrev att de var en familj och att han skulle ta hand om pojken. Han utlovade att han och pojken skulle ”chilla utöver affärer också”. De fortsatte att prata om dataspel, olika jobb, skolan och träning. Den yngre pojken skrev att han såg fram emot att jobba ihop och sedan umgås. Han förklarade att han aldrig hade haft någon som brydde sig om honom och att det betydde mycket för honom. Gängkillen skrev att han skulle ta hand om pojken och att han ”kallar dig redan för min lillebror”. Pojken tackade honom och berättade att ”du vet inte hur mycket det betyder för mig”.

[Redacted]

för att för mig att ha nån som hjälper mig e nära mig o sånt betyder mycket för mig för har nästan aldrig haft nån sån person i mitt liv ingen har brytt sig om mig hahaha ska inte dra upp nu värsta sad historia

[Redacted]

Delivered

Read

Played

2023-05-16 03:04:42(UTC+2)

[Redacted]

Du kmr bli nära mig ja kallar dig redan för min lillebror om ja. Inte hadde brytt mig om dig då ja hadde inte hämtat ut dig. Yani due 14 år ja kmr ta hand om dig

[Redacted]

Delivered

Read

Played

2023-05-16 03:07:28(UTC+2)

[Redacted]

walla seriöst tack du vet inte hur mycket de betyder för mig du fick mig att gråta nu din bög

[Redacted]

Delivered

Read

Played

2023-05-16 03:11:11(UTC+2)

En del av chattkonversationen mellan gängmannen och 14-åringen.

För en annan tonåring är det pengarna som lockar. Ungdomen har varit familjehemsplacerad i större delen av sitt liv, bland annat på grund av att mamman misshandlade honom. När han fyllde 18 år fick han plats på ett HVB-hem, där han lärde känna personer som fick honom att gå med på ett morduppdrag. Han säger själv i förhör att efter att hans mamma dog drogs han in i den kriminella världen mer och mer.

”Jag vet inte, jag fick bara reda på att jag skulle ladda ner Signal, sen var det en grabb som ringde mig och bara, ja bror ska du köra bla, bla, bla, jag bara, visst, jag bara, hur mycket får jag då, han bara, 200 000, bara, okej, lätt jag kör. Du vet då var man ju hypad i början, man blir alltid så här, shit pengar, man kan göra vad man vill, man kan köpa vad man vill.”

Pojken är diagnostiserad med adhd och har en kognitiv störning. Han har svårt att förstå konsekvenserna av sitt handlande. Morduppdraget genomförde han aldrig – när han i tryckarlägenheten fick se bilder på personen som han skulle mörda ångrade han sig. Men vapnet hade han redan fått, och han poserade med det i filmer som han spelade in på sin mobiltelefon och lade ut på sociala medier. En kompis på HVB-hemmet såg filmerna och sade till personalen, som i sin tur ringde polisen. Pojken kunde gripas och dömdes senare till åtta års fängelse för förberedelse till mord.

Ibland är det inte helt genomtänkt för tonåringarna vad de ska göra. En 13-åring, som fick i uppdrag av en 17-årig pojke på ett annat HVB-hem att skjuta mot en dörr i Stockholm, berättar i polisförhör att han ”var arg” när han rymde tillsammans med en annan pojke på samma HVB.

”För jag vet inte, jag fick bara psykos den dagen och jag pallade inte vara kvar. Och jag palla bara inte vara kvar, så jag tagga. Det var inte en bra dag för mig då. Då när jag, alltså då, inte längre, men när jag var arg då, så brukar mitt konsekvenstänk och allting försvinna. Och då var jag ju arg så valde jag att rymma. Men jag tror inte, även om jag skulle bli arg nu, tror jag inte att jag skulle kunna göra samma grej, rymma och så.”

Det händer också att tonåringarna ångrar sig. Två 15-åringar på samma HVB hade tråkigt och ville rymma för att hänga med kompisar, men ”det gick inte riktigt som planerat”. Den ena var mycket ångerfull i polis-

förhören och berättar att han blev tvingad att lägga ut en bomb på en altan, eftersom anstiftarna hotade honom och hans familj. ”Jag hoppas jag hade dött i den där bomben. Jag vill inte att någon annan ska bli skadad.”

En uteplats i södra Stockholm, där en termosbomb placerades en tidig morgon i januari 2025.

Den andra pojken berättar för polisen att när han satt i bilen och hade fått veta att han skulle utföra en sprängning kändes det ”inte bra” och han försökte tänka ut hur ingen skulle bli skadad i dådet. ”Så var det väl mycket tankar om att jag ångra att jag rymde från HVB:et, att jag skulle bara gått och sovit.”

Narkotika är en annan viktig förklaring till att tonåringarna kan begå de grova våldsbrotten. En 16-åring rymde från ett Sis-hem i västra Sverige mitt i högsommaren 2024. Han sov ute ett par nätter, men lyckades sedan hitta en ”sovplats” i Stockholm. Där fick han mat mot att jobba med att ”hämta lite grejer”. På grund av en skuld blev han senare tvingad att ta ett helt annat jobb – att skjuta en man i Södertälje. I polisförhör berättar tonåringen att han inte hade något val:

”Jag var under press och hot och så. De hade tagit en bild på min mor när hon satt i bussen. Så det var lite det och sen hade de bild på mitt, vårt, familjens hus också. Och det var att de skulle spränga huset om jag inte gjorde det där eller betalade av skulden.”

Efter skjutningen visste han inte vad han skulle göra.

”Jag tänkte inte. Jag fick bara panik och stress. Jag visste inte om jag skulle springa därifrån eller bara fortsätta att jaga den personen. Så jag jagade en liten bit. Sen tänkte jag skitsamma, jag sticker därifrån. Det var ändå det jag ville. Bara sticka därifrån från situationen.”

Han säger att han under händelsen var ”borta” på grund av tabletter som han hade fått av sina uppdragsgivare.

”Jag mår dåligt, jag har tagit tramadol och så. De har både gett mig innan och efter händelsen också. Innan händelsen skulle ske och så. För att jag skulle kunna klara av det. De har sagt typ ta in två stycken, jag kommer att klara av det. Så jag har fått droger för att kunna klara av det.”

Även två pojkar på 15 och 16 år, som rymde från ett HVB-hem i Uppsala i november 2024, bjöds på narkotika. De tog en taxi från boendet och uppdraget var att skjuta en person. I polisförhör beskriver personalen på boendet pojkarna som ”tickande bomber”. En av pojkarna har diagnoserna autism och adhd, men tog inte sina mediciner. Den andra pojken uppger i polisförhör att han ”självmedicinerar” med cannabis. Personalen berättar för polisen att båda pojkarna har ”noll impuls-kontroll”. Den yngre av dem är väldigt lättpåverkad av andra. Han har till exempel spelat kort med den äldre pojken och gått med på att raka av hår och ögonbryn om han förlorade, som en kul grej.

I taxin blev pojkarna oroliga. Den yngre pojken minns att de satt och grät av ångest och att kompisen sade att ”han trodde att han skulle dö”. Framme i Uppsala-stadsdelen Gottsunda bodde de hos en 25-åring under några dagars tid för att ”reka”, skaffa kläder och elscootrar. Det fanns hasch i kylskåpet och den ena pojken beskriver det som att ”de var helt borta för att de rökt på” och att han tog så mycket droger att han ”kände det som att han skulle dö”. När den yngre pojken fick 25-åringens busskort för att åka och köpa laddare såg han sin chans och lyckades ta sig tillbaka till HVB-hemmet, där han berättade om mordplanerna. Den äldre pojken kunde senare gripas av polis.

Glorifieringen av gängvärlden

I diskussionerna kring de senaste årens utveckling vad gäller våldsdåd kopplade till kriminella nätverk nämns ofta gäng- eller gangsterkulturen som en bidragande faktor. Med det menas att barn och unga lockas till en kriminell livsstil som de uppfattar innebär ett liv i lyx, och där våld och konflikt förhålls. Lockelsen är något som många kriminella nätverk själva utnyttjar för att knyta till sig unga utförare, bland annat genom det som Polisen har kommit att kalla "krimfluencing". Det här syns tydligt på sociala medier, där olika företrädare för nätverken visar upp bilder på lyxliv med snabba bilar, märkeskläder och dyra smycken och flashar med tjocka sedelbuntar och vapen. I flera fall har nätverken rapporterat knutna till sig, som fungerar som gängens pr-maskiner genom att via sina låtar föra fram nätverkens propaganda för att locka till sig yngre, visa upp våldskapaciteten och driva konflikt.

I Acta Publicas kontinuerliga bevakning av nätverksrelaterad brottslighet ser vi ständigt hur många barn och unga tar efter gängens och krimfluencers sätt att uttrycka sig. I mängder av utredningar hittar vi bilder, där de unga har fotat sig själva med typiska gängattiraljer och vapen, och i chattar uttrycker sig på ett hänsynslöst och kallt sätt, där människoliv inte tycks betyda någonting i jakten på pengar och status.

Exempel där tonåringarna poserar med vapen och sedlar på bilder och i filmklipp.

Även i den här granskningen ser vi spår av hur de unga förhållar sig till kriminalitet och våld. I flera förvaltningsrättsdomar, som rör tvångsomhändertaganden av barnen, så nämns exempelvis att de glorifierar den kriminella livsstilen och våldet. I en dom beskrivs hur en 14-årig pojke med adhd och autism inte ser konsekvenserna av sitt umgänge med personer i ett kriminellt nätverk, utan upplever det som spännande och roligt. Hans föräldrar säger att sonen tycker sig ha "hittat rätt" i kriminaliteten, och att han strävar än mer ditåt.

Också i flera förundersökningar avspeglar sig glorifieringen av gängliv och våld. Där finns bilder där barnen poserar med vapen och sedlar, och chattar där de uttrycker sig helt osentimentalt kring sina kommande våldsuppdrag. En 15-årig pojke, som tagit på sig att mörda en man i Göteborg, skriver med sina uppdragsgivare på Signal innan det tilltänkta dådet. Han får order om att det är mycket viktigt att han lägger "2-3 i huvudet", det vill säga att han ska skjuta offret i huvudet flera gånger. Pojken svarar: "Bror hela magget ska in i den lilla hjärnan". Uppdragsgivaren fortsätter att instruera honom att om han blir rädd eller "nervig" så är det inte konstigt och att han bara ska fortsätta trycka i så fall. Svaret blir: "Bror de klart man blir nervös men de roligt wla älskar adrenalin".

Även om förklaringarna till varför tonåringarna har begått de aktuella gärningarna naturligtvis är mycket komplexa, så behöver även den här aspekten tas in.

Gängkopplingarna

De senaste åren har det skett en förskjutning inom gängmiljön i Sverige, och hur nätverken bedriver konflikt genom våldsdåd. Generellt kan man säga att dåden tidigare utfördes av personer som kunde länkas till de aktuella nätverken och konflikterna, liksom att det fanns en koppling mellan brottsoffer och gärningsman, exempelvis i form av att de tillhörde rivaliserande grupperingar. Utförarna rekryterades vanligen i närområdet, rent fysiskt.

Som vi redan har varit inne på har numera ett annat fenomen uppstått, det som Polisen kallar ”brott som en service”. Unga personer – utan tidigare koppling till anstiftare, offer eller konflikt – tar mot betalning på sig att utföra grova våldsdåd åt kriminella nätverk. Rekryteringen har flyttat från gator och torg till sociala medier och olika krypterade appar, vilket har inneburit att uppdragsgivarna når fler och inte har samma geografiska begränsning. Polisen har även noterat att rekryteringen av unga utförare i stor omfattning har riktat sig mot just unga individer i miljön kring olika institutioner, som HVB-hem.⁴¹

För att kunna kartlägga hur gängkopplingarna ser ut i fallen rörande de 76 tonåringarna har vi granskat uppgifter från domar, förundersökningsprotokoll och andra offentliga handlingar, samt använt oss av information som Acta Publica samlat in via vår kontinuerliga bevakning av nätverksmiljön i Sverige. Resultatet av våra analyser speglar den ovan beskrivna utvecklingen och i princip samtliga fall utgör tydliga exempel på fenomenet ”brott som en service”. Oro för umgänge i kriminella kretsar kan visserligen ha varit en grund för placeringen av personerna, men endast i ett fåtal fall hittar vi konkreta uppgifter om egen tillhörighet till specifika gäng. Tidigare kopplingar till brottsoffer, anstiftare eller aktuell konflikt lyser med sin frånvaro, och som vi redan har redogjort för så har de allra flesta utförare begått brotten i andra län än där de har varit placerade. Vid en jämförelse mellan tonåringarnas ursprungliga hemkommun och brottsorten, är det tydligt att det även där saknas geografisk koppling i en majoritet av fallen.

Däremot är det alldeles uppenbart att de allra flesta brottsplaner och våldsdåd som tonåringarna har involverats i har varit en del av kända konflikter mellan olika kriminella nätverk. En gruppering som gång på

41 PM från Polismyndigheten om modus ”Brott som service”, från 241114.

gång dyker upp är Foxtrotnätverket, oftast i beställarled, men i något fall också som indirekt måltavla. Det finns exempelvis då i vår undersökning med sin grund i konflikten mellan Foxtrot och Dalennätverket i början av 2023, som en sprängning vid en adress kopplad till anhöriga till Dalenledaren Mikael ”Greken” Tenezos i Kista den 18 januari. Utförare var två 16-åringar som hade avvikit från sina respektive HVB-hem.⁴² En av dem tog sig med buss till Stockholm dagen innan dådet och i förundersökningen framkommer uppgifter om att en annan HVB-placerad pojke skulle ha åkt med honom, men att han klev av i Jönköping och hämtades upp av sin kontaktperson från hemmet. Kontaktpersonen har berättat i förhör om hur pojken fick ett samtal, och hur hon hörde honom säga ”åk vidare du, åk upp du”. Samma pojke greps senare under hösten i Uppsala, på rymmen från sitt HVB-hem och på väg att utföra en skjutning mot en bostad där en familj befann sig.⁴³

Skador efter en sprängning i mitten av januari 2023, vid en adress kopplad till ”Greken”.

I början av december 2023 blev en man i Hägersten i södra Stockholm livshotande skadad efter att ha skjutits med flera skott i överkropp och ansikte. Utförare av skjutningen var två tonåringar, som en tid innan hade avvikit från sina placeringar på Sis-hem i Västergötland. När händelsen utreddes, hittade polisen kopplingar till ett Signal-alias kallat ”Guerrademuerta”, som knyts till en man inom Dalennätverket. Av polis

42 Mål vid Solna tingsrätt, 2023.

43 Mål vid Uppsala tingsrätt, 2024.

har mannen, som också gått under namnet ”Scar”, beskrivits som en springpojke som med tiden stigit i graderna och fått agera livvakt åt nätverkets ledare Mikael Tenezos. Under 2025 begärdes ”Scar” häktad i sin utevaro, misstänkt för inblandning i en lång rad grova våldsdåd under 2023, som mord, sprängningar och skjutningar.⁴⁴

Även i andra fall i vår granskning lyser nätverkens närvaro igenom via alias i olika krypterade kommunikationstjänster. Aliasen kan knytas till nyckelpersoner inom grupperingarna som, precis som Scar, ofta återkommer i utredning efter utredning. Här har vi till exempel ett konto med aliaset ”Döda alla”, som var inblandat i trippelmordet i Västberga och Tullinge i oktober 2023. ”Döda alla” knyts till Foxtrotnätverket och tros ha använts av personer från det allierade Bronätverket. Användarkontot tystnade senare i oktober 2023, vid samma tidpunkt som fem svenskar ur Bronätverket greps i Tunisien.

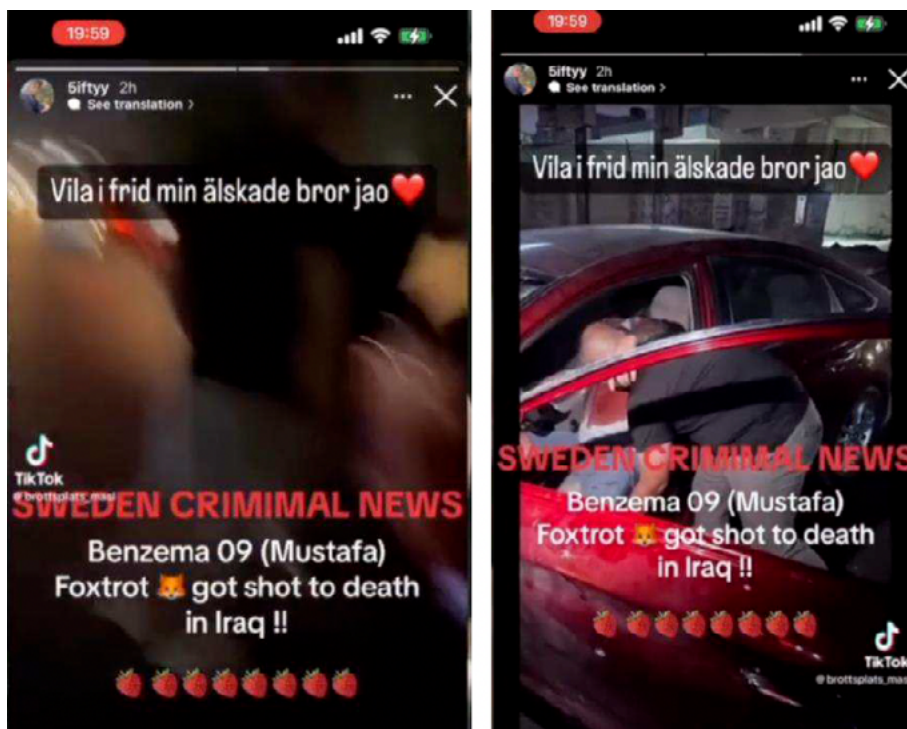
Hösten 2024 planerades flera mord via chattar i appen Signal, där en 17-åring placerad på ett HVB-hem i Hälsingland agerade mellanhand och försökte få andra unga att ta på sig morduppdrag.⁴⁵ Ett återkommande alias i chattarna var tidigare nämnda ”Deadpool”, som enligt åklagaren de senaste åren ofta har figurerat i mordutredningar med koppling till Foxtrot. ”Deadpool” syns även i chattar som kom fram under utredningen kring mordet på Ramels väg i Malmö, i augusti 2024, och bedöms av polisen ha ”varit involverad i brottsplanen avseende mordet”.⁴⁶ I en stor gruppchatt hade Deadpool före skjutningen skrivit ett hotfullt meddelande till ”alla som säljer” åt Jordgubben att han ”kommer släcka er en efter en om ni supportar honom en gång till”.

I ett annat av de aktuella fallen är aliaset ”Anonym” involverat i planerna på att mörda två personer ur det så kallade Zorbanätverket från Upplands Väsby under slutet av 2024. ”Anonym” hade tidigare kallat sig ”Benzema 9” och bakom det låg Mustafa ”Benzema” Aljiburi, som tidigare samma år hade brutit sig loss från Foxtrotnätverket och som försökte bilda ett nytt nätverk kallat ”La liga”. Benzema sköts till döds i Irak i januari 2024.

44 Mål vid Södertörns tingsrätt.

45 Dom i Hälsinglands tingsrätt, 2025.

46 Mål vid Malmö tingsrätt, 2024.

I oktober 2023 spred "Benzema" ett falskt rykte om sin egen död i sociala medier. Några månader senare blev han skjuten till döds på riktigt.

Andra exempel på konflikter som är aktuella i vår granskning är den mellan två kriminella falanger i Skärholmen och Vårberg i södra Stockholm, den mellan två nätverk i Farsta-trakten eller de långlivade motsättningarna mellan olika grupperingar som har uppstått ur Södertäljenätverket. Exempelvis stoppade två civilpoliser en 15-årig pojke i Skärholmens centrum i januari 2024, efter att de hade sett honom planlöst gå runt, delvis maskerad, i ett par timmars tid. Pojken visade sig ha en pistol i byxlinningen och i hans mobil hittades bilder på en person som kan kopplas till den så kallade Saltskogsgupperingen i Södertälje, och som av tingsrätten bedömdes som den tänkta måltavlan för de mordplaner som pojken hade involverats i.

Ibland är det inte helt tydligt exakt vilka konflikter som har legat bakom dåden i vår granskning, däremot finns en gängkoppling sett till vilka de har riktat sig emot. En gängkriminell man från Uppsala, som sedan flera år tillbaka levt med en allvarlig hotbild mot sig och varit föremål för flera mordplaner, var exempelvis måltavlan vid skottlossningen i Gottsunda centrum midsommaraftonen 2023. Dödsoffret vid skottlossningen i Midsommarkransen i augusti 2024 var en man som tillhörde det så kallade Östberganätverket och i domen konstateras

att utförarna, en 13- och en 14-åring på rymmen från ett HVB-hem i Västmanland, hade fått morduppdraget ”av andra personer”.⁴⁷ Exakt vilka dessa var framgår dock inte av utredningen.

Det finns också ett tiotal händelser där vi bara kan se mycket svaga gängkopplingar, eller ingen koppling alls till specifika nätverk, konflikter eller utpekade gängkriminella, varken i utredningarna eller i annan information som Acta Publica har tillgång till. Händelserna präglas dock, som vi tidigare har nämnt, av ett modus som är så tydligt kopplat till nätverksmiljöns metoder och ovan beskrivna ”brott som en service” att vi ändå räknar med dem i vårt material.

47 Dom i Södertörns tingsrätt, 2025.

Hemmen

Vi har kartlagt vilket HVB- eller Sis-hem som ungdomarna bodde på när de begick brotten i den här granskningen. Det handlar om 55 identifierade hem över nästan hela landet, varav 49 är HVB-hem och 6 är Sis-hem. För tre av tonåringarna finns tydliga uppgifter om att de har varit placerade, men det framgår inte på vilket boende, bland annat på grund av sekretess och skyddade personuppgifter.

Flest hem, elva stycken, finns i Västra Götalands län. Därefter följer Uppsala län med sex hem och Södermanlands med fem hem. I Jönköpings, Stockholms och Västernorrlands län ligger fyra hem vardera. I övriga län är hemmen färre, och saknas helt i Gävleborgs, Jämtlands, Norrbottens och Östergötlands län.

Flest boende har ett HVB-hem i Bohuslän haft, där fyra av tonåringarna i den här granskningen har bott. Ytterligare fyra av hemmen har haft tre boende och sju av hemmen har haft två boende vardera. När det gäller hemmen där flera personer har bott, så har tonåringarna ibland bott på hemmen samtidigt, ibland vid helt olika tidpunkter. Ibland har tonåringar från samma hem rymt och begått brott ihop, i andra fall har tonåringar från olika hem rymt samtidigt och varit inblandade i samma brott. Det framgår också att tonåringarna i vissa fall kan ha bott på samma Sis- eller HVB-hem tidigare, och sedan hållit kontakten när de har fått flytta till andra hem.

En majoritet av tonåringarna har lämnat hemmet för att begå brotten. Ofta har rymningen och brotten då planerats från hemmen, men det finns även fall där tonåringar har avvikit och senare under rymningen tagit på sig uppdrag. I andra fall har tonåringarna i stället begått brotten på själva HVB- eller Sis-hemmet. Det handlar då om att de har suttit och planerat och rekryterat andra till att utföra brott.

Kritiserade hem

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska årligen inspektera alla de sammanlagt 900 HVB- och stödboenden som finns i Sverige. Hösten 2024 fick Ivo ett regeringsuppdrag att stärka tillsynen med syfte att hitta oseriösa och kriminella aktörer. Enligt en nyligen publicerad delrapport-

tering av uppdraget, bedömer Ivo att 45 procent av alla HVB-hem har brister inom ett eller flera områden och att 30 procent av alla HVB-hem har så allvarliga brister att det krävs åtgärder.⁴⁸

De flesta av HVB- och Sis-hemmen i den här granskningen har fått kritik av Ivo någon gång under de senaste fem åren. En del av hemmen har fått återkommande kritik i flera års tid.⁴⁹

De vanligaste bristerna i Ivo:s tillsynsbeslut av HVB-hemmen är:

Bristande registerkontroll av personal

Närmare hälften av hemmen har fått anmärkning på det. Det kan handla om att kontroller i Polisens misstanke- och belastningsregister görs för sent, det vill säga efter anställning, eller att man inte kontrollerar att digitala utdrag är äkta.

Bristande lämplighetsbedömningar vid inskrivning

Det kan till exempel handla om att bedömningarna inte är tillräckligt dokumenterade eller att det saknas en riskbedömning för trygghet, säkerhet och hur tonåringarna kan påverka varandra negativt.

Bristande tillståndsefterlevnad gällande målgrupp och lokaler

Det kan till exempel handla om att HVB-hemmen tar emot tonåringar vars behov eller ålder faller utanför det godkända tillståndet.

Brister i systematiskt kvalitetsarbete och lex Sarah-utredningar

Verksamheten kanske inte utreder allvarliga händelser ordentligt eller sammanställer och analyserar inte incidentrapporter och klagomål för att se mönster.

Otillåtna tvångs- och begränsningsåtgärder

Det kan röra exempelvis rutinmässiga drogtestar eller genomsökning av ungdomarnas saker utan individuell bedömning och frivilligt samtycke. Det kan också handla om begränsande ordningsregler, såsom klädförbud eller generella rök- och alkoholförbud.

48 Inspektionen för vård och omsorg. *Stärkt tillsyn av stödboende och hem för vård eller boende som tar emot barn och unga. Delredovisning II av regeringsuppdrag*. (2025). [länk](#) (Hämtad 2025-10-17).

49 Tillsynsbeslut och andra beslut av Inspektionen för vård och omsorg mellan 2020 och 2025.

Stängda hem

När hemmen inte gör det som Ivo kräver av dem, kan det leda till att verksamheten stängs. Flera av hemmen i den här granskningen har fått tillfälliga förbud och en handfull av hemmen har fått indragna tillstånd. I skrivande stund håller Ivo på med en lämplighetsprövning av ett av bolagen och dess företrädare.⁵⁰

Det finns även andra myndigheter, utöver Ivo, som har gjort granskningar av HVB-hem de senaste åren. Polisen pekade i en rapport från 2024 ut 18 HVB-hem för att ha kopplingar till kriminella nätverk, men vilka hem det gällde hemligstämplades. Däremot gick det i rapporten att läsa om vilka hem som under den undersökta perioden hade haft flest rymningar, och flera av hemmen i den här granskningen omnämns där.⁵¹ Efter Polisens granskning gjorde Göteborgs stad en egen kontroll av sina anlitade HVB-hem och har efter det sagt upp ramavtalen med vissa av bolagen. Flera av de HVB-bolag som Göteborg har sagt upp avtalen med, finns med i vår kartläggning.

När hemmen vill begränsa barnen

På ett HVB-hem får åtgärder som innehåller någon typ av tvång eller begränsning bara genomföras efter samtycke från den berörda personen, i annat fall är det inte tillåtet. Även om hemmen försöker hjälpa barnen genom åtgärderna är det något som Ivo kommer att kritisera.

Mobiltelefonanvändning är något som flera av hemmen har försökt begränsa. Det kan handla om att hemmen har haft generella mobilförbud, tvingat ungdomarna att lämna in telefonerna, kopplat mobilanvändningen till särskilda villkor, begränsat vilka personer som ungdomarna får kontakta eller att personal har sökt igenom mobiler, datorer eller surfplattor. En 17-åring som dömdes för tre fall av stämpling till mord och två fall av involverande av underårig i brottslighet var placerad på ett boende i Hudiksvall. Personalen berättar i förhör hur de reagerade på att han pratade ”i mobil sent in på natten”.

50 Beslut av Inspektionen för vård och omsorg, 210602, 211201, 240408, 241023, 241113, 241126, 250422, 250630 och 250627.

51 Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten. *Genomlysning SIS och HVB-hem*. (2024).

Bortslängda mobiltelefoner som polisen hittade i samband med en brottsutredning.

Narkotika är ett annat område som hemmen kan vilja begränsa. Två tonåringar på ett HVB-boende i Norrköping uppger i polisförhör att det förekom omfattande narkotikaanvändning på hemmet. En av killarna säger att han var påverkad av narkotika "större delen av sin tid" och knappt minns vad som hände. Han beskriver sig också som "en gammal knarklangare" och han och hans kompis var ofta inne på toaletten och "meckade" med droger.

Ett annat hem i granskningen fick för ett par år sedan Ivo-kritik på grund av att personalen sökte igenom ungdomarnas väskor i jakt på narkotika. Efter kritiken ändrade hemmet sitt arbetssätt och slutade att leta efter droger, vilket föreståndaren tyckte fungerade bra. "Vill de

ha med sig till exempel droger in, då har de det på andra sätt. Vi har ju sällan eller aldrig hittat något i väskorna”, uttalade han sig i ett inslag i Sveriges Radio i april 2022.⁵²

Två av HVB-boendena i granskningen har fått förelägganden med viten på en halv miljon kronor på grund av otillåtna tvångs- och begränsningsåtgärder. I det ena fallet hade hemmet genomfört drogtester, kontrollerat post, sökt igenom väskor och begränsat ungdomarnas rätt att röra sig fritt. Även i det andra fallet hade personal visiterat ungdomarnas kläder, väskor och rum utan att de hade gått med på det. Det utfördes drogtestar och fanns ett allmänt rökförbud. Dessutom fick ungdomarna inte ha på sig vilka kläder eller smycken som de ville. Mjukisbyxor var förbjudna, eftersom det enligt föreståndaren kunde förknippas med en ”kriminell livsstil”. I det senare fallet åtgärdade inte hemmet bristerna, trots återkommande kritik, och Ivo drog till slut in verksamhetens tillstånd.⁵³

Ytterligare ett område där hemmen inte kan begränsa barnen är om de lämnar hemmet. HVB-hemmen är inte låsta och personalen får inte hålla fast eller hindra ungdomarna om de är på väg därifrån. En tonåring som rymde från sitt HVB i Uppsalatrakten, hade under veckorna före händelsen pratat väldigt mycket i telefon. Han hade också berättat för personalen att han tänkte rymma.

”Han sa att han skulle bli upphämtad och att han skulle dra. Vi försöker alltid förebygga det och få honom att stanna. Vi får inte tvinga dem till att stanna utan vi får bara använda motiverande samtal. Men han var väldigt bestämd att han uppskattade våra tips och råd men han sa att han behövde dra”, uppger personalen i förhör med polisen.

En annan tonåring, som placerades på ett HVB i Västmanlands län för att han behövde hjälp med rutiner, dömdes sommaren 2025 för ett sprängdåd. Han hade rymt flera gånger tidigare, men då var det alltid för att åka hem till sin familj eller farmor. Systemen berättar i polisförhör att vid tidigare tillfällen hade pojken alltid ringt och berättat att han tänkte rymma. Familjen hade då ”försökt övertala honom om att inte

52 Edfast, I. Vittrasel HVB söker inte igenom väskor efter droger – fungerar bra. *Sveriges Radio*. (22/4 2022). [länk](#) (Hämtad 2025-10-20)

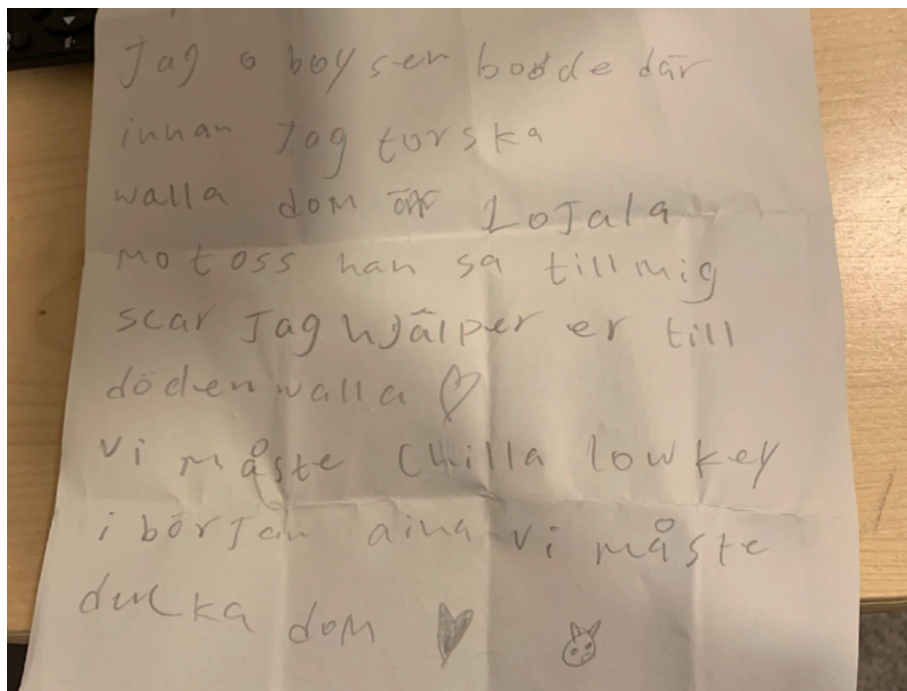
53 Beslut av Inspektionen för vård och omsorg, 210910, 230112, 240624 och 240624.

rymma”, så att han inte skulle riskera att flyttas längre bort. Enligt systemen brukade familjen sitta och umgås, när pojken kom hem och var på rummen. De hade fått ett direktnummer till polisen, som de kunde kontakta för att pojken skulle hämtas tillbaka till HVB-hemmet.

Sis-hemmen

Av Statens institutionsstyrelses 22 särskilda ungdomshem finns 6 stycken med i granskningen. Det gäller Bärbo, Fagared, Klarälvsgården, Ljungbacken, Margretelund och Sundbo. De är alla omskrivna sedan tidigare i medier till följd av problem eller brister. Alla hem har också fått Ivo-kritik, bland annat för brister i att upprätthålla en trygg och säker vård för ungdomarna, i kontroll av Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister och felaktig tillämpning av tvångsåtgärder.

Som vi har varit inne på tidigare har Sis-hemmen andra befogenheter än HVB-hemmen. De särskilda ungdomshemmen kan vara låsta och personalen kan i vissa fall ha rätt att använda tvångsåtgärder mot ungdomarna. Att flera barn har lyckats avvika eller begå brott även från Sis-hem kan därför väcka en del frågor.

Anteckningar som polisen hittade i ett rum tillhörande en pojke som rymde från ett Sis-hem för att begå brott. Namnet "Scar" nämns, vilket en man kopplad till Dalennätverket kallas.

När vi granskar de olika fallen i vår kartläggning där ungdomarna har avvikit från Sis-boenden framgår ett tydligt mönster. Alla utom en tonåring, där det inte finns information om hur rymningen gick till, har försvunnit i samband med utevistelser tillsammans med personal. En pojke hade fått tillåtelse att gå på restaurang med personalen, och då de stod och beställde vände han sig plötsligt om och gick ut genom dörren. Personalen följde efter, men pojken försvann och de såg sedan en mörk bil som snabbt körde i väg.⁵⁴

Två Sis-placerade pojkar, som senare skulle begå ett mordförsök tillsammans i Stockholm, försvann i samband med en promenad respektive ett besök i en matbutik. I båda fallen stod personer redo att hämta upp dem med bilar. Flyktplanerna hade möjliggjorts genom att deras flickvänner, som de hade godkänt att ringa till, hade kopplat in fler personer i samtalen.⁵⁵

Två av ungdomarna har i stället varit med och planerat brott från sina Sis-boenden. I det ena fallet finns det uppgifter i förundersökningen som tyder på att tonåringen olovligen haft tillgång till en mobiltelefon.⁵⁶ I det andra fallet hade pojken lov att använda sin mobil hur mycket han ville. På hans boende jobbade de efter ett system där ungdomarna placerades in i olika steg, baserat på hur de skötte sig. Pojken hade nått ett steg som gav honom fri tillgång till telefonen. Vid ett tillfälle ska han ha fått ett paket skickat till sig, från en okänd avsändare. Det innehöll en ny Iphone, airpods och en Gucciväska. Pojken berättade inte för personalen vem han hade fått paketet ifrån, men fick byta sin gamla telefon mot den nya, enligt polisförhören.⁵⁷

Det framgår att det har varit olika förhållningsorder för tonåringarna, vilket är naturligt beroende på deras bakgrund och situation. En del har bara fått lämna boendet tillsammans med personal, medan någon annan har fått röra sig mer fritt. Några har haft tillgång till surfplattor med olika sociala medier-appar installerade – ibland fritt, ibland med begränsningar. En anställd berättar i polisförhör om att pojken som rymde från hans arbetsplats ”gör affärer” med personer via surfplattan. På frågan om hur han märkte att han gjorde affärer säger den anställde att ”man hör till exempel bankkonto, swish, pengar, procent och sådana grejer. Sen säger han själv att han är aktiv”.

54 Dom vid Lunds tingsrätt, 2024.

55 Dom vid Södertörns tingsrätt, 2024.

56 Dom vid Göta hovrätt, 2024.

57 Dom vid Malmö tingsrätt, 2025.

En övervakningskamera fångade den ena pojkens flykt, i samband med att han hade en utevistelse med personal.

Tonåringarnas syn på placeringar

Det är förstås svårt att ta reda på hur barnen själva verkligen upplever sin placering, men ibland lyser deras inställningar och erfarenheter igenom i de förvaltningsrättsärenden som vi har gått igenom. Domstolen låter ofta tonåringarna komma till tals i processen, ibland via sina ställföreträdande ombud.

En del uttrycker att de faktiskt vill få hjälp och behöver sitta placerade, men sedan kan de ha skilda uppfattningar om vilken typ av boende som vore det bästa för dem. En tonårspojke säger att han vill till ett Sis-boende eftersom han skulle vara trygg där och "han känner själv att han inte skulle klara av ett HVB". En annan pojke vill tvärtom vara på ett HVB-hem, eftersom han tror att en placering på Sis skulle förvärra hans situation då "det på en sådan institution finns kriminella och missbrukare". Ytterligare en pojke för fram sin önskan om att få vara på HVB, eftersom han "känner sig instängd och utelämnad" på Sis.

I flera fall skymtar också kritik fram från barnens håll, kring hur det är på de olika boendena. Det kan handla om att det saknas en riktig plan för barnet, att regler är otydliga och röriga, att boendet inte är anpassat efter barnets behov och att det känns som att personalen inte bryr sig. En pojke liknar placeringen vid en förvaring som "kommer att inverka negativt på hans hälsa och utveckling över tid", medan en annan tycker

att det på HVB är ”lättare att bygga relation till personalen och att hitta någon att tala med när han mår dåligt om kvällarna” än vad det är på Sis-boendet.

Som vi tidigare har varit inne på har många av barnen en historik av rymningar, och det kan vara en faktor som spelar in vid besluten om tvångsvård och placering. Även här kommer vissa av barnen med förklaringar till att de har avvikit. En pojke berättar att han rymde eftersom han inte fick köpa cigaretter och kläder för boendet, men framhåller att han alltid återvände frivilligt. Någon förklarar att han rymde för att han saknade sin familj och ville komma hem, medan en tonåring säger att han ”rycktes med” då en medboende gav sig av. Att man inte trivs och att det är konfliktfyllt på boendena är andra förklaringar som återkommer. En pojke säger att han rymmer ”när han hamnar i situationer där han känner sig inlåst och upplever att han saknar alternativ”.

Föräldrarnas syn på placeringar

När vi läser domarna rörande tvångsvården av barnen, får vi också en bild av föräldrarnas inställning till barnens situation och de insatser som görs. I de flesta fall framgår att föräldrarna känner en stark oro för sina barn, men medan vissa motsätter sig tvångsvård, så instämmer andra i att det inte längre fungerar med frivilliga åtgärder. En pappa beskriver hur han har hittat filmer och bilder i sonens mobil, som föreställer personer som poserar med vapen. Han har sett honom umgås med betydligt äldre personer och med kriminella, som får sonen att utföra brottsliga saker. Han säger att han är ”mycket orolig för sin son och ser ingen annan utväg” än LVU-vård.

En familj har flyttat till en annan kommun för att sonen ska komma bort från en destruktiv miljö och beskriver hur de har ”gjort allt de kunnat” för att vända utvecklingen för sonen. De inser dock att de inte kan hantera situationen längre och att det är tvångsvård som krävs.

Vissa föräldrar lyfter oro för att situationen för barnen blir värre då de placeras. År 2022 tvångsomhändertas en då 13-årig pojke från Stockholms län, och båda föräldrarna håller då med om att han behöver vårdas enligt LVU. Året därpå motsätter sig hans mamma planerna på att placera sonen på Sis, och vill att han ska bo hemma hos henne i stället. Hon för fram att sonen under vårdtiden har utsatts för ”utmanande miljöer” och att han tvingats bo med kriminella, vilket enligt mamman har gjort att han har utvecklats negativt.

Föräldrarna till en pojke med autism har haft mycket svåra problem med hans kraftiga aggressionsutbrott. Sonen har tidigare placerats frivilligt på HVB-hem, men när det inte har fungerat och nämnden ansöker om tvångsvård är föräldrarna mycket negativt inställda. De uppger att de hade blivit lovade att sonen skulle hamna på ett HVB-hem för barn med liknande problematik som hans. I stället ska han ha placerats tillsammans med ungdomar med problem med droger och kriminalitet, och det var först då som sonens kriminella tendenser uppstod, enligt föräldrarna.

Det finns också exempel på hur föräldrar har engagerat sig för mycket, och har anklagats för att ha stört vården. En pojke omhändertas som 15-åring på grund av sitt narkotikamissbruk och ett socialt nedbrytande beteende. Men en annan orsak till tvångsvården är brister i omsorgen som, enligt socialtjänsten i pojkens hemkommun och förvaltningsrätten, består av att pappan har underminerat tidigare insatser. Pappan har själv sökt hjälp för sin son och menar att han är en engagerad förälder som inte har stört vården. Han har i stället informerat socialtjänsten om missförhållanden på de olika boenden som sonen har vistats på och framfört kritik då vården inte har fungerat. Förvaltningsrätten skriver i sin dom att den inte ifrågasätter pappans ”kärlek till eller välvilja gentemot” sonen, och att det inte utgör en brist i omsorgen att tala om för socialtjänsten att man är orolig för hur en frivillig placering fungerar. I det här fallet bedöms dock pappan ha gått för långt. Rätten menar att han har överfört sin negativa syn på vården på sonen, vilket har lett till att den inte har kunnat bedrivas ”med stabilitet och förutsägbarhet”.

Analys

I situationer där ett barn är riktigt illa ute, när föräldrarna inte räcker till och andra socialtjänstinsatser inte har hjälpt, kan samhället behöva agera och ta hand om barnet – ibland med tvång – och placera det på ett HVB- eller Sis-hem. Det är en mycket ingripande åtgärd för både barnet och familjen, men motiveras av att en placering krävs för att skydda barnet. Inte sällan grundar sig omhändertagandet på en stark oro för att barnet utsätter sig själv för fara, genom att till exempel umgås med kriminella, använda droger eller vara i riskzonen för att ta på sig våldsuppdrag i gängmiljö. Tanken är att genom att lyfta bort barnet från den skadliga situationen och placera det på en skyddad plats med professionell personal, så ska barnet få den hjälp det behöver för att vända utvecklingen.

Acta Publicas granskning visar hur det här i många fall inte har fungerat, vilket har fått mycket allvarliga konsekvenser. Bara sedan 2023 har närmare 80 tonåringar runtom i Sverige begått våldsdåd under tiden som de har varit omhändertagna och placerade på HVB eller Sis. De befann sig på boenden eftersom de behövde skydd och hjälp – i stället kunde de rekryteras av kriminella nätverk till att begå grova våldsbrott. På så sätt har de, utöver för sig själva, även blivit en fara för andra.

Att nära 80 tonåringar inte har fått den hjälp de behöver, utan i stället har hamnat i en ännu mer utsatt situation och begått hänsynslösa våldsdåd, måste ses som ett stort misslyckande. Än mer tragiskt är att siffran med stor sannolikhet är betydligt högre och att Acta Publicas granskning bara är ett skrap på ytan av ett mycket större samhällsproblem. I arbetet med den här rapporten har vi fokuserat på unga där det har varit tydligt att de var HVB- eller Sis-placerade vid tiden för brottet. Utöver det har vi stött på åtskilliga fall där ungdomarna inte var placerade just vid tiden för gärningen, men där det framgår att de har haft en rad placeringar på HVB- eller Sis-hem tidigare. Det finns också exempel på tonåringar som har rymt inför en placering, bott i familjehem, stödboende eller haft så kallad LVU i hemmet. Vi ska även ha i åtanke att vi bara ser de fall som har hamnat i domstol. Sannolikt finns ytterligare ett stort antal ärenden som aldrig når dit.

Vem är det då som bär ansvar för att det ser ut så här? Svaret är att det är svårt att peka ut en enskild aktör. Även om det verkligen inte råder brist på problem och missförhållanden bland landets HVB- och Sis-hem,

gör man det alldeles för lätt för sig om man bara skyller på boendena. Som lagen ser ut i dag står personalen ofta bakbunden när barnen ger sig i väg från hemmen, håller på med droger eller via mobilen kommer i kontakt med kriminella personer. Förändringar är på gång, men det återstår att se hur långt de kommer att räcka för att hålla gängens tentakler borta. De kriminella nätverken hittar ständigt nya vägar när samhället försöker försvåra och begränsa. Det är inte minst fenomenet ”brott som en service” ett tydligt exempel på. När det inte längre var lönt att gömma sig undan med hjälp av krypterade appar som Encrochat, började gängtopparna i stället distansera sig från brotten genom att använda barn och unga som utförare och rekryterare. Inte sällan placerade sådana. Extra oroväckande är förstås rapporteringen om hur kriminella personer dessutom styr eller arbetar inom HVB-verksamheter.

Vi ska naturligtvis inte bortse från tonåringarnas eget ansvar. Många har helt uppenbart strävat efter att få begå brott för nätverkens räkning och fascinerats av gängliv, våld och pengar. De har poserat på bild med vapen och skrivit i chattar om hur de vill mörda. De har utfört hänsynslösa våldsdåd, som har förstört många människors liv. Det måste få konsekvenser för tonåringarna. Deras förmåga att inse vilka följder deras handlande kan få, och ta ansvar för det, är dock varierande.

Polisen har pekat ut just HVB-placerade som en grupp unga som gängen särskilt riktar in sig på när de rekryterar till våldsbrott. Det är på sätt och vis inte särskilt konstigt, för de utgör ett lätt byte i jakten på villiga utförare. I vår granskning står det med all önskvärd tydlighet klart att det kan röra sig om mycket sårbara individer, som av olika skäl har svårt att motstå eller säga nej till våldsuppdragen. För det första handlar det i de flesta fall om barn, för det andra har en stor andel olika diagnoser som kan göra det ännu svårare att stå emot gängens påtryckningar och styra sina impulser. Det här gör tonåringarna till enkla offer för någon som visar dem lite omtanke och uppmärksamhet och som erbjuder spänning och pengar i utbyte. I en del fall har barn ”groomats” av äldre gängkriminella.

Vi kan också se att många av tonåringarna i granskningen har haft svåra uppväxter, att de har varit kända för kommunernas socialtjänster under lång tid och varit föremål för många olika insatser. I andra fall framgår hur problemen snabbt har eskalerat och lett till missbruk och kriminalitet. Det har visat sig hur polisen gång på gång har gjort orosanmälningar till socialtjänsten om barn som befinner sig i riskzonen. I vissa fall har polisen uttryckligen varnat för att barn fungerar som ”springpojkar” åt äldre kriminella, och att de kommer att skjuta,

alternativt själva bli skjutna. Det kommunerna gör i avsikt att hjälpa verkar dock ibland bara förvärra situationen. En del barn har hamnat i ”flyttkaruseller”, där de har slussats runt mellan olika boenden, ibland under flera års tid. Andra sätts på hem, där de i stället för att komma bort från kriminaliteten snarare får gå en skola i brott, när de hamnar tillsammans med andra som redan är djupare inne i den världen.

På samma sätt som det är svårt att peka ut någon enskild aktör som ansvarig för den här utvecklingen, är det svårt att identifiera vad som skulle kunna stoppa den. Det är ett komplext problem, som kräver åtgärder på många olika plan. Klart är dock att varningsklockorna har ringt högt och ibland länge för de här tonåringarna. Att det som har gjorts inte var tillräckligt eller rätt, och att mer måste till. Både för att skydda dem, och för att skydda samhället. För om samhället inte klarar av att ta hand om sina mest utsatta barn, riskerar de i stället att bli omhändertagna av gängen.

Tidigare rapporter

Med våra unika informationstillgångar och höga researchkompetens försöker vi bidra till att genomlysa samhället och på så sätt medverka till en bättre och klokare värld. Rapporterna finns för gratis nerladdning på vår hemsida, www.actapublica.se. Där kan du också sätta upp dig på en utskickslista för kommande rapporter.

Senaste kartläggningen

Det grovmaskiga nätet

En bolagssfär som erbjuder insatser för samhällets mest utsatta grupper, med skattefuskare, bulvaner och tungt kriminella bland nyckelpersonerna. Affärer som blomstrar. Myndigheter som ständigt befinner sig på efterkälken. Det är komponenterna i Acta Publicas fallstudie Det grovmaskiga nätet.

Organiserad brottslighet – återkommande rapporter

Nulägesrapporter 2025: [kvartal 1](#) [kvartal 2](#) [kvartal 3](#)

Nulägesrapporter 2024: [kvartal 1](#) [kvartal 2](#) [kvartal 3](#) [kvartal 4](#)

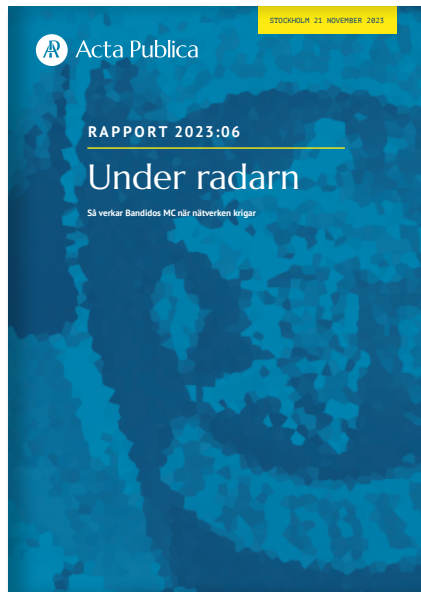
Nulägesrapporter 2023: [kvartal 3](#) [kvartal 4](#)

[Årsrapport 2024: Nätverks-
kriminaliteten i Sverige](#)

[Årsrapport 2023: Nätverks-
kriminaliteten i Sverige](#)

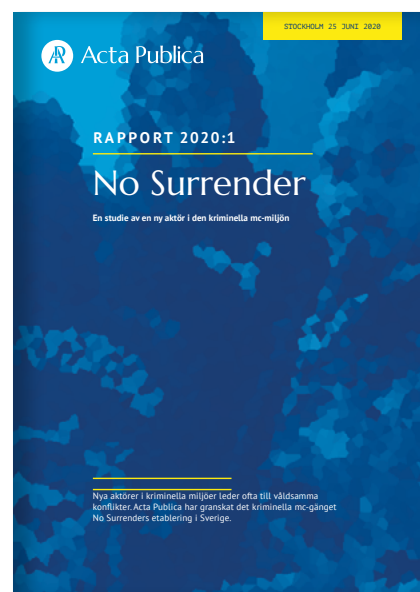
Organiserad brottslighet

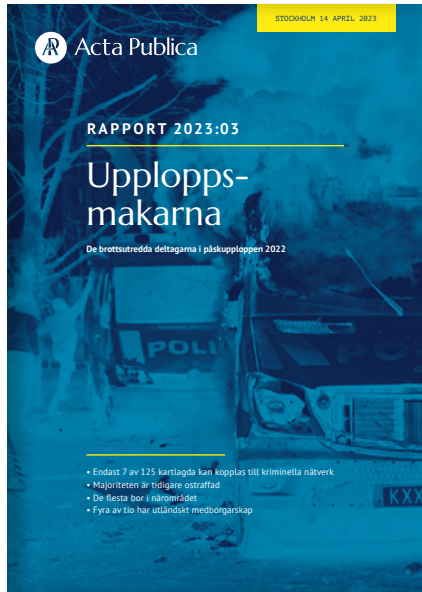
[Under radarn](#)

[Makten nästa](#)

[Slutet](#)

[No Surrender MC](#)

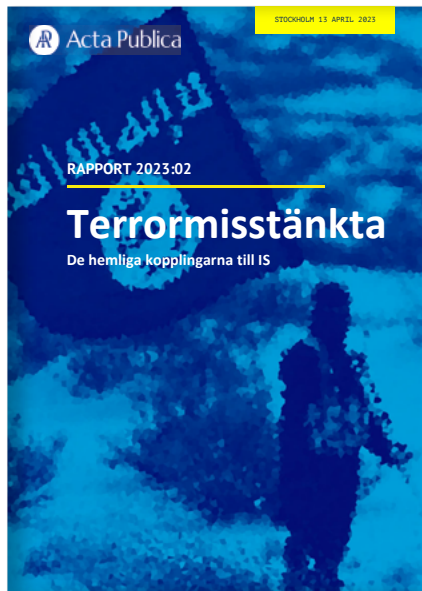
Extremism

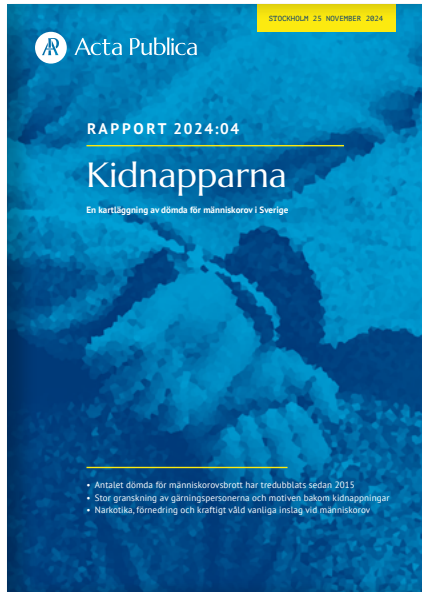
[Upploppsmakarna](#)

[Terrormisstänkta](#)

[Ur mylla brun](#)

[Affärer med islamistiska
extremister](#)

Kriminalitet – övrigt

[Kidnapparna](#)

[Ekobrottsfabrikerna](#)

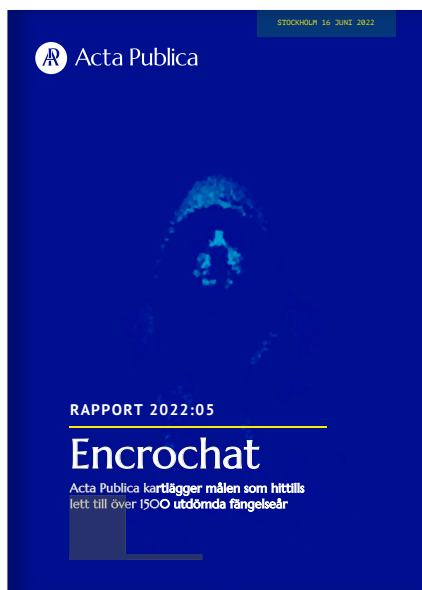
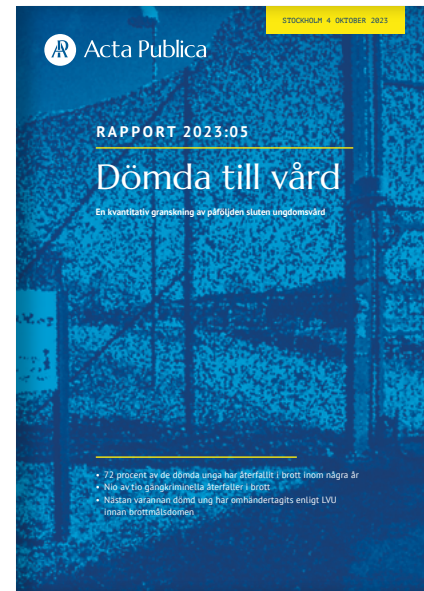
[Godtyckligt dömda](#)

[Dömda till vård](#)

[Encrochat](#)

[Möjliggörarna](#)

[Klanerna](#)

Samhälle

[Ryska intressen](#)

[Psykologerna](#)

[Kandidaten](#)

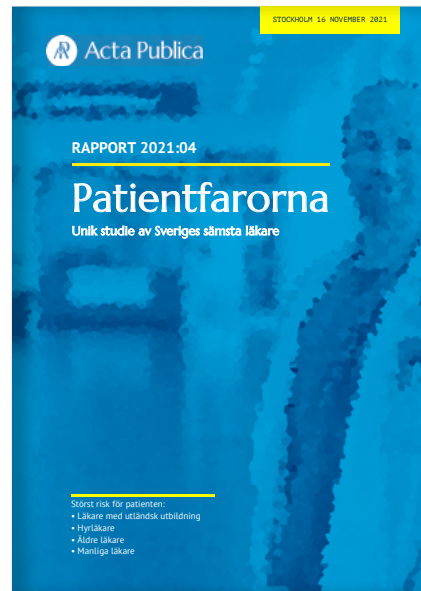
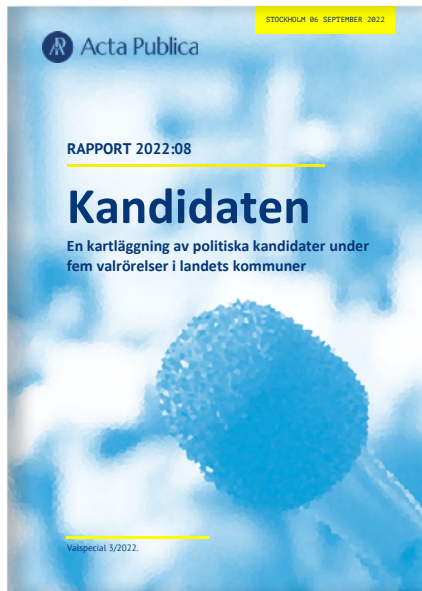
[Lärarna](#)

[Patientfarorna](#)

[Förebilderna](#)

[Högskoleprovet](#)

[Politikerna](#)

Offentlighet och sekretess

[Årsrapport 2024](#)

[Årsrapport 2023](#)

[Årsrapport 2022](#)

[Årsrapport 2021](#)

[Årsrapport 2020](#)

